F1

A FIELD MANUAL ON

…NITY FISHERIES MANAGEMENT

IDRC CANADA · Oxfam America · Oxfam GB · WWF

ឯកសារការងារមូលដ្ឋានសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

ស្តីពី

ទស្សនៈទាន និងដំណើរការគ្រឹះ ក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

ឧបត្ថម្ភដោយ

រៀបចំដោយ

លោក	គីម ណុង	ប្រធានគំរោង PMMR, MoE/IDRC
លោក	និន វ៉ាន់ថា	ប្រធានក្រុមស្រាវជ្រាវគំរោង PMMR, MoE/IDRC
លោក	អ៊ុក លីយីម	គំរោង PMMR, MoE/IDRC
លោក	ស៊ីម ប៊ុនធឿន	អង្គការ Oxfam America
លោកស្រី	ងិន ណាវីរៈ	អង្គការ Oxfam Great Britain
លោកស្រី	សូ ស្រីមុំ	ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រម៉ាញ់ និងនេសាទ
លោក	ម៉ម កុសល	អង្គការដីសើមអន្តរជាតិ (WI)
លោក	លី វុទ្ធី	ប្រធានការិយាល័យអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍នេសាទ
លោក	ទូច វីណា	ការិយាល័យផែនទី ក្រសួងបរិស្ថាន
លោក	តូប៊ី ខាសុន	ទីប្រឹក្សា CBNRM

ឆ្នាំ ២០០២

អារម្ភកថា

គំរោងការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង ដែលមានការគាំទ្រដោយក្រសួងបរិស្ថាន និងការជួយឧបត្ថម្ភដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិនៃប្រទេសកាណាដា មានទិសដៅនិងគោលបំណងជំរុញអោយមានការចូលរួមការពារ និងគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិអោយមាននិរន្តភាព ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ទើបក្រុមយើងខ្ញុំបានខិតខំចងក្រងឯកសារនេះឡើង ដើម្បីជាទុនសំរាប់អ្នកធ្វើការជាមួយសហគមន៍នៅតាមតំបន់នានានៃប្រទេសកម្ពុជា ដែលសព្វថ្ងៃយើងកំពុងមានការខ្វះខាតយ៉ាងខ្លាំងនូវរាល់ឯកសារនានាពិសេសលើការចូលរួមគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ។ យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា ឯកសារនេះនិងចូលរួមចំនែកលើកស្ទួយសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងតួនាទីអ្នកចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិអោយកាន់តែយល់ដឹងច្បាស់នូវរាល់យុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន និងគំនិតពិចារណាមុននឹងចាប់ផ្តើមធ្វើអ្វីមួយ ។ ការចងក្រងឯកសារនេះមានការលំបាកខ្លះដែរ ដោយយើងខ្ញុំពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកែសំរួលអោយបានល្អទាំងបច្ចេកទេស អក្ខរាវិរុទ្ធនិងរូបភាព ។ ក្រុមយើងខ្ញុំទទួលយកដោយក្តីរីករាយ រាល់ការរិះគន់កែលំអពីសំណាក់អ្នកអាននិងអ្នកប្រើប្រាស់ទាំងអស់ ដើម្បីអោយការរៀបចំនៅពេលក្រោយកាន់តែមានភាពសុក្រិតនិងល្អប្រសើរ ។

ជាទីបញ្ចប់ យើងខ្ញុំសូមប្រសិទ្ធិពរជូន លោក លោកស្រី ដែលប្រើប្រាស់សៀវភៅនេះ មានសុខភាពល្អ កំលាំងមាំមួន ប្រាជ្ញាភ្លឺថ្លា និងសំរេចបានជោគជ័យរាល់ភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ។

ប្រធានគំរោង

គីម ណុង

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ឯកសារការងារមូលដ្ឋាននេះត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈនៃការយល់ដឹង និងចំណេះដឹងនៃប្រជានេសាទកម្ពុជា ដោយបានជួយជ្រោមជ្រែងដល់ក្រុមការងារគំរោង (ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង) រៀបចំឱ្យមានសិក្ខាសាលា និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាច្រើន នៅតាមតំបន់ឆ្នេរ និងនៅតាមតំបន់បឹងទន្លេសាប ដើម្បីសាកល្បងសកម្មភាពការងារផ្សេងៗ កត់ត្រាចូលក្នុងឯកសារនេះ ។ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅ ចំពោះប្រជានេសាទ ប្រធានភូមិ និងប្រធានឃុំ (រាម និងពាមក្រសោប) មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល (ជាពិសេសមន្ត្រីមកពីក្រសួងបរិស្ថាន និងនាយកដ្ឋានជលផលនៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ) និងបុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល (អង្គការមិត្តភាពអាមេរិកាំងនៅខេត្តកោះកុង) ទាំងអស់ ដែលបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងសកម្មភាពទាំងនេះ ។ ប្រសិនបើពុំមានការចូលរួមពីសំណាក់អស់លោកទេនោះ ឯកសារនេះនឹងមិនអាចចងក្រងឡើងបានដោយងាយនោះឡើយ ។

សមាជិកគណៈកម្មាធិការតម្រែតម្រង់ (សមាជិកអង្គការ Oxfam អាមេរិកាំង. Oxfam អង់គ្លេស, NGO Forum, WWF, អង្គការជីសើមអន្តរជាតិ. នាយកដ្ឋានជលផល. ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងក្រសួងបរិស្ថាន) បានជួយកែសំរួលឯកសារស្តីពីសហគមន៍នេសាទនេះឱ្យមានភាពសមស្រប និងទៅតាមតំរូវការបច្ចុប្បន្ន ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ពួកគេបានរៀបចំឯកសារនេះជាភាសាខ្មែរ ដើម្បីផ្តល់ភាពងាយស្រួលដល់អ្នកសំរបសំរួលគណៈកម្មការសហគមន៍ ឬអ្នកប្រើប្រាស់ផ្សេងទៀតក្នុងគោលបំណងគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ។ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរចំពោះលោក Wayne Gum និង លោក Fermin Manalo Jr. ដែលបានបរិច្ចាគសំរាប់ការរៀបចំឯកសារនេះ ។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណជាពិសេស ចំពោះមជ្ឈមណ្ឌល "គ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ឆ្នេរដោយសហគមន៍" ក្នុងប្រទេសហ្វីលីពីន ដែលបានជួយឧបត្ថម្ភដល់ការផ្តួចផ្តើមសកម្មភាព

នេះ និងដែលបានជួយបន្តសំរបសំរួលក្នុងការផ្លាស់ប្តូរចំណេះដឹង និងទេពកោសល្យ រវាងអ្នកគ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ឆ្នេរនៅក្នុងតំបន់អាស៊ី ។

សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះក្រុមការងារគំរោង " ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង " ដែលបានចំណាយពេលវេលាធ្វើការតាមយុទ្ធវិធី និងមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដើម្បីសំរបសំរួលខ្លួននឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌសហគមន៍មូលដ្ឋាន ។ លោក គីម ណុង និង លោក អ៊ុក លីឃីម គឺជាអ្នកបង្កើតឱ្យមានការរៀបចំការងារដោយសហគមន៍នេះឡើង ។

ជាទីបញ្ចប់ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះបណ្ឌិត **Gary Newkirk** ដែលបានផ្តល់ការគាំទ្រជាប្រចាំ និងឥតឈប់ឈរដល់គំរោង "ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង" និងដែលបានសំរួលនូវទំនាក់ទំនងក្នុងការជួយកសាងឯកសារបង្រៀននេះ ។

ការរៀបចំឯកសារនេះទទួលបានជោគជ័យក៏អាស្រ័យដោយការជួយបរិច្ចាគជាថវិកាពីមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ(IDRC) អង្គការ WWF អង្គការ Oxfam អាមេរិកាំង និង អង្គការ Oxfam អង់គ្លេស ។

Rebecca Rivera-Guieb and
Melissa Marschke
ខែសីហា ឆ្នាំ 2001

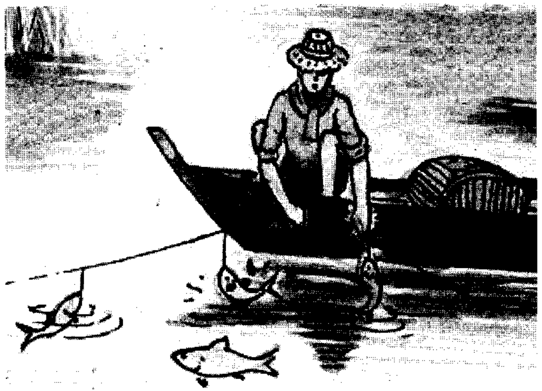

មាតិកាអត្ថបទ

ទំព័រ

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ 1
សេចក្តីផ្តើម
មូលហេតុនៃការរៀបចំឯកសារ 1
គំរោង និងស្ថាប័នជាដៃគូរសហប្រតិបត្តិការ 1
អ្នកប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ 2
របៀបប្រើឯកសារនេះ 2
ផ្នែកទី១: ការណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នា និងការរំពឹងទុក 3
ការបង្កើតភាពស្និទ្ធស្នាល 3
ការពិនិត្យលើការរំពឹងទុក 4
ផ្នែកទី២: ការបង្ហាញជូនអំពីសហគមន៍នេសាទ 5
ផ្នែកទី៣: ការប្រើប្រាស់ទូទៅនៃធនធានជលផល 8
ល្បែងអំពីការនេសាទ 8
ការប្រើប្រាស់ជាទូទៅនូវធនធានជលផលទឹកសាប និងសមុទ្រ 12
ការចែករំលែកអំណាចៈ វិធីនានាសំរាប់គ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ 13
ការចូលរួមក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផល 15
ផ្នែកទី ៤: ការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ 16
តំណាក់កាលជាគន្លឹះក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ 18
ផ្នែកទី៥: ការចូលរួម និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ 21
លំហាត់ស្តីពីការចូលរួមៈ ការគូសភ្ជាប់រវាងចំនុចមួយទៅចំនុចមួយ 21
ការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ 22
ផ្នែកទី៦: ការធ្វើផែនការសំរាប់ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន 25
លំហាត់ស្តីពីការចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហា 25

ផ្នែកទី៧: ការពិចារណាអំពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា 27
ផ្នែកទី៨: មធ្យោបាយសំរាប់ការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន ដោយមានការចូលរួម 30
ការធ្វើផែនការសំរាប់ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន 30
ការកំណត់ និងវិភាគបញ្ហា 30
ការវិភាគអំពីភាគីពាក់ព័ន្ធ 34
ការកំនត់គោលដៅ គោលបំនង យុទ្ធសាស្រ្ត និងសកម្មភាព 35
រៀបចំកក្តាចង្អុលបង្ហាញ និងធ្វើផែនការសកម្មភាព 37
ផ្នែកទី៩: ការធ្វើសំយោគលទ្ធផលវគ្គបណ្តុះបណ្តាល 41

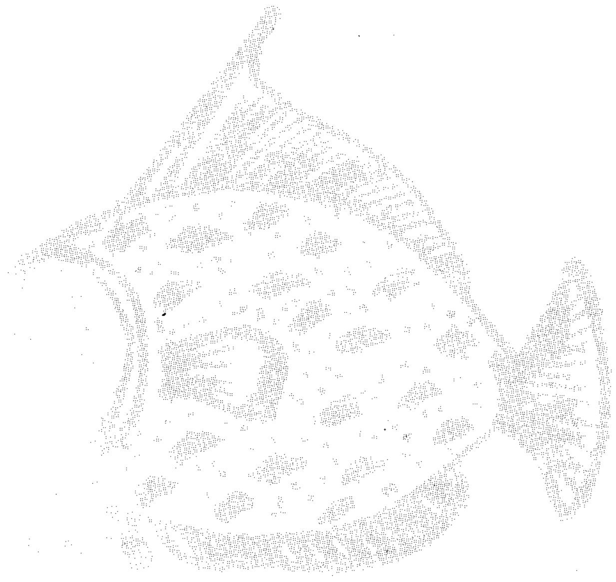

សេចក្តីផ្តើម

មូលហេតុនៃការរៀបចំឯកសារ

គំនិតផ្តួចផ្តើមក្នុងការរៀបចំឯកសារនេះ គឺជាមធ្យោបាយដ៏មានប្រយោជន៍ ដើម្បីជួយអ្នកសំរបសំរួលអនុវត្តការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ។ ដោយសារនៅប្រទេសកម្ពុជាមានកង្វះខាតឯកសារស្តីពីការចូលរួមគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ យើងគិតថា គួរចាប់ផ្តើមពីឯកសារការងារមូលដ្ឋានស្តីពីការចូលរួមគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទនេះ ដែលពិពណ៌នាអំពីសកម្មភាព និងមធ្យោបាយខ្លះៗ ដែលអាចប្រើប្រាស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផល ។ ទោះបីមានការរៀបចំសិក្ខាសាលាជាច្រើនក្រោមប្រធានបទទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងធនធានជលផលហើយក្តី ក៏មនុស្សជាច្រើននៅតែបន្តសួរថា **តើយើងរៀបចំសហគមន៍នេសាទដោយរបៀបណា ?** ។ ឯកសារ អាចប្រើប្រាស់ជាមធ្យោបាយ ជាគំនិត និងសកម្មភាព ដែលអាចជួយអ្នកសំរបសំរួលក្នុងការស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀតលើប្រធានបទនេះ ក្នុងពេលធ្វើការជាមួយសហគមន៍នេសាទ ។

គំរោង និងស្ថាប័នជាដៃគូសហប្រតិបត្តិការ

ការផ្តួចផ្តើមនេះបានចាប់ផ្តើមពីគំរោង " ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង " ដែលទ្រទ្រង់ដោយមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ(IDRC) និងដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងពីស្ថាប័នជាដៃគូក្នុងប្រទេសហ្វីលីពីន ដើម្បីជួយសំរួលការរៀបចំសិក្ខាសាលាស្រាវជ្រាវអំពីសហគមន៍នេសាទ ។ ជាលទ្ធផល គំរោង **CBCRM LeaRN** ដែលជាគំរោងមួយផ្សេងទៀតទ្រទ្រង់ដោយ **IDRC** បានសហការជាមួយគំរោង "ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង " រៀបរៀងឯកសារបង្រៀននេះឡើង ។

គំរោង CBCRM LeaRN កំពុងអនុវត្តដោយមជ្ឈមណ្ឌល "គ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ឆ្នេរដោយសហគមន៍ " ដែលជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ចំនុះឱ្យមហាវិទ្យាល័យកិច្ចការសង្គម និងការអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍នៃសកលវិទ្យាល័យហ្វីលីពីន ។ គំរោងនេះ ធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវក្នុងតំបន់ និងផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍រវាងគ្នា ជាមួយសកលវិទ្យាល័យ Dalhousie និងមជ្ឈមណ្ឌលសំរាប់ការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍នៃសកលវិទ្យាល័យ St Francis Xavier ដែលសកលវិទ្យាល័យទាំងពីរនេះស្ថិតនៅខេត្ត Nova Scotia ប្រទេស កាណាដា ។

អ្នកប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ

អ្នកដែលត្រូវការប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ គឺជាអ្នកសំរបសំរួល ដែលធ្វើការជាមួយសហគមន៍ផ្នែកគ្រប់គ្រងធនធាន និងជាពិសេស ការគ្រប់គ្រងធនធានជលផល ។ យើងសង្ឃឹមថា អ្នកសំរបសំរួលអាចមកពីស្ថាប័ននានាដូចជា នាយកដ្ឋានជំនាញ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល អង្គការអន្តរជាតិ និងប្រធានសហគមន៍ ហើយដែលអាចប្រើប្រាស់គំនិតក្នុងឯកសារនេះ សំរាប់អនុវត្តក្នុងការងារសហគមន៍ ។

របៀបប្រើឯកសារនេះ

ដើម្បីឱ្យការប្រើប្រាស់ឯកសារនេះភាពងាយស្រួល អ្នកសំរបសំរួលគួរតែបានចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលអំពី " ការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ " ។ ក្នុងឯកសារនេះមានការពន្យល់ពីសកម្មភាព ការបង្ហាញជាឧទាហរណ៍ និងមានផ្តល់នូវកំណត់សំគាល់បន្ថែមទៀតដល់អ្នកសំរបសំរួលសំរាប់ធ្វើការពិចារណា ប៉ុន្តែផ្នែកខ្លះនៃពិតមានដែលមានក្នុងសៀវភៅនេះអាចប្រើប្រាស់បានយ៉ាងសមស្រប ។ ការសំរបសំរួលបានល្អ គឺជាការពន្យល់បានក្បោះក្បាយ និងមានភាពសមស្រប ហើយលោកអ្នកអាចប្រើប្រាស់គំនិត និងវិធីសាស្ត្រដែលមានក្នុង ឯកសារនេះសំរាប់ណែនាំក្នុងការងាររបស់អ្នក ។

នេះជាជំហានទីមួយក្នុងការរៀបចំឯកសារ ហើយការប្រើប្រាស់អាចមានការផ្លាស់ប្តូរ និងមានការសំរបសំរួលទៅតាមពេលវេលា និងទីកន្លែងជាក់ស្តែងចាំបាច់ ។ យើងអាចចាត់ទុកថា នេះគឺជាការចាប់ផ្តើម សំរាប់អ្នកសំរបសំរួលដែលធ្វើការក្នុងផ្នែកគ្រប់គ្រងធនធានដោយសហគមន៍ ។

ផ្នែកទី១: ការណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នា និងការរំពឹងទុក

ការបង្កើតភាពស្និទ្ធស្នាល

ការចាប់ផ្តើមវគ្គបណ្តុះបណ្តាល មិនមែនជាកិច្ចការងាយស្រួលទេសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល ជាពិសេសនៅពេលសិក្ខាកាមទាំងឡាយមិនទាន់ស្គាល់គ្នា ។ ដើម្បីសំរួលការងារនេះ យើងមានល្បែងសកម្មភាព និងលំហាត់មួយចំនួន ដែលអ្នកសំរបសំរួលអាចប្រើប្រាស់សំរាប់ណែនាំដើម្បី "បង្កើតភាពស្និទ្ធស្នាល " ។

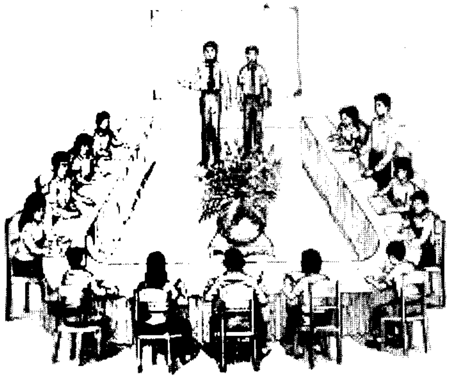

ឧទាហរណ៍: មានសកម្មភាពមួយដែលគេឱ្យឈ្មោះថា "គំនូររូបខ្ញុំ" ។ ដើម្បីអនុវត្តសកម្មភាពនេះ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវចែកក្រដាស និងហ្វឺតពណ៌ដល់សិក្ខាកាមគ្រប់ៗគ្នា ។ សិក្ខាកាមត្រូវបានស្នើឱ្យគូររូបខ្លួនឯងផ្ទាល់ តាមការចូលចិត្តរៀងៗខ្លួន ។ បន្ទាប់មក នៅខាងក្រោមរូបគំនូរ សិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវសរសេរពត៌មានបីចំនុចអំពីខ្លួនឯង ដែលអាចណែនាំដល់សិក្ខាកាមទាំងអស់ដើម្បីស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកបាន ដូចជា តើខ្លួនជានរណា មកពីណា អ្វីខ្លះដែលខ្លួនចូលចិត្ត ។ ក្រោយពេលដែលគ្រប់គ្នាបានសរសេររួចរាល់ហើយ សិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវបង្ហាញរូបដែលខ្លួនបានគូរ និងពន្យល់អំពីរូបនោះ ។

សំនួរណែនាំសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

1. តើការនិយាយអំពីខ្លួនឯងប្រាប់អ្នកដទៃ មានការលំបាក ឬក៏ងាយស្រួល ? ហេតុអ្វី ?
2. តើអ្នកគិតថា យើងគួរធ្វើអ្វីខ្លះដើម្បីឱ្យមានអារម្មណ៍ស្រួលក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ?

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

ការជ្រើសរើសសកម្មភាពណែនាំឱ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់ស្គាល់គ្នា ជាប្រការសំខាន់ណាស់នៅគ្រប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល ជាពិសេសប្រសិនបើពួកគេពុំទាន់ស្គាល់គ្នានៅឡើយ ។ ដើម្បីឱ្យសិក្ខាកាមមានអារម្មណ៍ធូរស្រាលនៅពេលចាប់ផ្តើមវគ្គបណ្តុះបណ្តាល អ្នកសំរបសំរួល គួរផ្តល់ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ការណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នា និងបង្កើតភាពស្និទ្ធស្នាល ។ ឧទាហរណ៍ផ្សេងៗនៃសកម្មភាពខាងលើ នឹងមានភ្ជាប់ជូននៅផ្នែកខាងក្រោយនៃសៀវភៅនេះ ។

ការពិនិត្យលើការរំពឹងទុក

អ្នកសំរបសំរួល ចាំបាច់ត្រូវពិនិត្យមើលការរំពឹងទុករបស់សិក្ខាកាម ដែលជាផ្នែកមួយនៃការត្រួតពិនិត្យដំណើរការណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នា ។ ដើម្បីធ្វើបែបនេះបាន អ្នកសំរបសំរួលអាចណែនាំសកម្មភាពមួយទៀតហៅថា "សេចក្តីសង្ឃឹមចំបង១" ។ ឧទាហរណ៍ : អ្នកសំរបសំរួលត្រូវចែកឱ្យសិក្ខាកាមនូវក្រដាសដែលគាត់ជារូបត្រី ស្មៅសមុទ្រ រូបគ្រឿងផ្ទុះ និងហ្វឹតពណិ ។ បន្ទាប់មក អ្នកសំរបសំរួលត្រូវប្រាប់សិក្ខាកាមថា រូបត្រីតំណាងឱ្យការរំពឹងទុកមួយអំពីការបណ្តុះបណ្តាល រូបស្មៅសមុទ្រជាតំណាងឱ្យប្រវត្តិ ឬបទពិសោធន៍របស់អ្នកណាម្នាក់ ហើយគ្រឿងផ្ទុះជាតំណាងឱ្យការភ័យខ្លាច ឬការព្រួយបារម្ភដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបណ្តុះបណ្តាល ។ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវផ្តល់ពេល ១០នាទី សំរាប់សិក្ខាកាមសរសេរអំពីគំនិត របស់ពួកគាត់ បន្ទាប់មកក្រដាសទាំងនោះត្រូវយកទៅបិទជាប់នឹងក្តារខៀន ។ សិក្ខាកាម ត្រូវប្តូរវេនគ្នា

ដើម្បីឆ្លើយនឹងសំណួររបស់ក្រុមទាំងមូល ។ សកម្មភាពនេះនឹងត្រូវបញ្ចប់ ក្រោយពីអ្នកសំរបសំរួលធ្វើសេចក្តីសង្ខេបអំពីចំលើយទាំងអស់របស់សិក្ខាកាម ។

សំនួរណែនាំសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

1. តើការរំពឹងទុករួមរបស់សិក្ខាកាមមានអ្វីខ្លះ ? តើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលអាចបំពេញបានតាមការរំពឹងទុកទាំងនោះបានទេ ? តើការរំពឹងទុកណាខ្លះដែលមិនអាចបំពេញបាន ?
2. តើអ្វីខ្លះជាការព្រួយបារម្ភ ឬភាពធុញថប់រួម? តើអាចធ្វើអ្វីខ្លះដើម្បីជំនះកត្តាទាំងនេះ?

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

រូបតំណាង "សេចក្តីសង្ឃឹមចំបង១" គួរតែទុកនៅកន្លែងណាមួយដែលសិក្ខាកាមទាំងអស់អាចមើលឃើញគ្រប់ពេលនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ។ ប្រការសំខាន់ គឺអ្នកសំរបសំរួលគួរព្យាយាមធ្វើការឆ្លើយតបជាបន្ទាន់ ចំពោះកង្វល់ណាមួយដែលក្រុមទាំងមូលអាចមាន និងត្រូវជំរុញទឹកចិត្តរកដំណោះស្រាយជាក្រុមចំពោះកង្វល់នេះ ។ នេះជាប្រការសំខាន់ដែលអ្នកសំរបសំរួលត្រូវស្តាប់យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់អំពីប្រវត្តិរបស់សិក្ខាកាមម្នាក់ៗ ។ នៅក្នុងពេលធ្វើការបណ្តុះបណ្តាល អ្នកសំរបសំរួលអាចស្នើឱ្យសិក្ខាកាមខ្លះពិភាក្សាបន្ថែម អំពីប្រធានបទជាក់លាក់មួយចំនួន ។

ផ្នែកទី២ៈ ការបង្ហាញជូនអំពីសហគមន៍នេសាទ

ការធ្វើប្លង់ គឺជាមធ្យោបាយមួយ ដើម្បីជួយសិក្ខាកាមឱ្យពន្យល់អំពីស្ថានភាពភូមិរបស់ពួកគាត់ ។ ដើម្បីធ្វើឱ្យសកម្មភាពនេះគួរជាទីចាប់អារម្មណ៍ គេធ្វើប្លង់គំរូក្នុងលំហរ ដែលអាចផ្តល់ឱកាសដល់សិក្ខាកាមឱ្យមានគំនិតផ្តួចផ្តើម និងបញ្ចេញទស្សនៈរបស់ខ្លួនតាមវិធីផ្សេងៗអំពីលក្ខខ័ណ្ឌនៃធនធានជលផល និងតំបន់នេសាទ ។

សំរាប់ការរៀបចំនេះ គេអាចប្រើម្សៅផ្សើមទឹកដោយលាយពណ៌ផ្សេងៗ និងសំភារៈសំរាប់គូរគំនូរ ។ សិក្ខាកាមត្រូវបានណែនាំឱ្យសង់ " ប្លង់គំរូ " អំពីសហគមន៍តំបន់ឆ្នេរ សហគមន៍នេសាទ ឬសហគមន៍តំបន់ខ្ពង់រាប ទៅតាមការយល់ឃើញ និងការពិនិត្យឃើញរបស់ពួកគាត់ (អ្នកសំរបសំរួល អាចធ្វើការសំរេចចិត្តអំពីប្រភេទប្លង់សហគមន៍ ដោយអាស្រ័យតាមសិក្ខាកាមក្នុងសិក្ខាសាលា ក្នុងករណីសិក្ខាកាមមកពីសហគមន៍ច្រើន ត្រូវបែងចែកសិក្ខាកាមជាក្រុម តាមសហគមន៍ និងធ្វើប្លង់គំរូសហគមន៍របស់គាត់) ។

សិក្ខាកាមអាចប្រើប្រាស់វត្ថុផ្សេងដូចជា ដុំថ្ម កំណាត់ឈើ ស្លឹក ឬផ្លែឈើ ។ល។ ក្រោយពេលសិក្ខាកាមទាំងអស់រៀបចំរួចស្រេចបាច់ហើយ ពួកគាត់អាចពន្យល់បង្ហាញអំពីលទ្ធផលនៃការងារ ដោយពិភាក្សាអំពីគោលបំណង និងសកម្មភាពដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងប្លង់គំរូ និងពិពណ៌នាអំពីសកម្មភាពដែលក្រុមទាំងមូលបានរៀបចំជាប្លង់សហគមន៍នេះឡើង ។

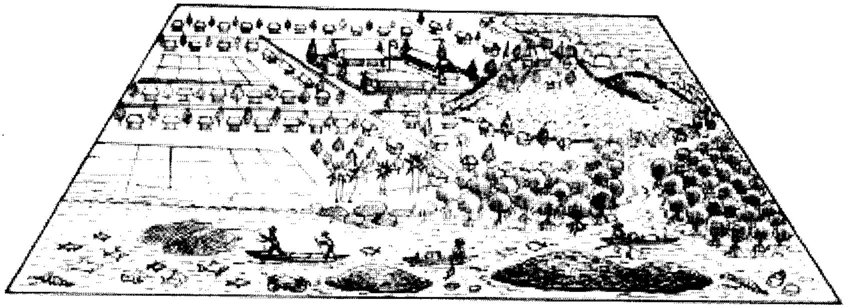

ឧទាហរណ៍: ប្លង់គំរូសហគមន៍នេសាទតំបន់ឆ្នេរ

សិក្ខាកាមក្នុងក្រុមទាំងអស់ពិភាក្សាគ្នាថា តើគួរមានអ្វីខ្លះដែលត្រូវដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងប្លង់សហគមន៍នេសាទតំបន់ឆ្នេររបស់ខ្លួន ។ ឧទាហរណ៍ : ពួកគាត់ចាប់ផ្តើមយកម្សៅសួនធ្វើជា ត្រី ទូក កោះ និងផ្ទះ ។ ម្សៅលាយពណ៌ក្រហមសួនធ្វើជាផ្ទះ និងវត្ត ។ ផ្លូវមួយត្រូវបានគូសភ្ជាប់ទៅកាន់សាលារៀន និងវត្ត ។ ពួកគាត់ក៏បានសូនរូបតំណាងព្រៃកោងកាង ស្មៅសមុទ្រ ផ្កាថ្ម និងឆ្នេរខ្សាច់តូចមួយផងដែរ ។ ហើយមានអ្នកនេសាទជាច្រើននៅពីមុខឆ្នេរខ្សាច់ដែលតំណាងឱ្យសកម្មភាពនានានៅក្នុងតំបន់នេះ ។ កោះខ្លះត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយក្រុមហ៊ុនឯកជន និងខ្លះទៀតប្រើជាមូលដ្ឋានយោធា ។ មានទូកធំ១មួយចំនួនកំពុងនេសាទក្បែរសហគមន៍នេះ ។

សំនួរណែនាំសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

1. តើវត្ថុនីមួយៗនៅក្នុងប្លង់គំរូតំណាងឱ្យអ្វីខ្លះ ?
2. តើមានការប្រើប្រាស់ធនធានបែបណាខ្លះ ដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងប្លង់គំរូ ?
3. តើការប្រើប្រាស់ទាំងនេះបង្ហាញឱ្យឃើញទំនាស់រវាងគ្នា ឬក៏ជាការបំពេញគ្នាទៅវិញទៅមក ? ហេតុអ្វី ?
4. តើសកម្មភាពក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាពលរដ្ឋតំណាងដោយអ្វី ?
5. តើសកម្មភាពក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃមានកំរិតប្រហាក់ប្រហែលគ្នាដែរឬទេ ? ហេតុអ្វី ? តើមានសកម្មភាពណាខ្លះ ដែលអាចទំនាស់គ្នា ឬ បំពេញគ្នា ?
6. តើអ្វីដែលតំណាងឱ្យប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងប្លង់គំរូ ?
7. តើនៅក្នុងប្លង់គំរូមានរូបតំណាងឱ្យបុរស និងស្ត្រីដែរឬទេ ? ហេតុអ្វី ? ។ល។

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

ទាំងធនធានលើគោក និងធនធានក្នុងទឹក ត្រូវបានគេបង្ហាញនៅក្នុងប្លង់គំរូនៃសហគមន៍តំបន់នេសាទ ហើយអ្នកសំរបសំរួលអាចធ្វើការបកស្រាយលំអិតអំពីអន្តរអំពើរវាងធនធានទាំងនោះ ។ ប្រការនេះ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវបង្ហាញពីការប្រើប្រាស់ផ្សេងៗនៃធនធាន និងសារៈសំខាន់របស់វា ។ គេគួរលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការពិភាក្សាអំពីទំនាក់ទំនងរវាងមនុស្សជាមួយធនធានធម្មជាតិ ។ បន្ទាប់មកអ្នកសំរបសំរួលអាចអធិប្បាយលំអិតអំពីសកម្មភាពទាក់ទងនឹងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងប្លង់គំរូ ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃកិច្ចពិភាក្សា អ្នកសំរបសំរួលត្រូវបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់ នៃកត្តាមនុស្ស និងទំនាក់ទំនងរវាងមនុស្សក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។ ឧទាហរណ៍ ការដែលដឹងត្រឹមតែលក្ខណៈរូបនៃធនធាននៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ទេ គេចាំបាច់ត្រូវយល់អំពីរបៀបដែលមនុស្សប្រើប្រាស់ និងអន្តរអំពើរវាងមនុស្សជាមួយធនធានធម្មជាតិ ពោលគឺទំនាក់ទំនងរវាងមនុស្ស និងធនធានធម្មជាតិក្នុងមូលដ្ឋានរបស់គាត់ (រួមទាំងតួនាទីផ្សេងៗគ្នារបស់បុរស និងស្ត្រីនៅក្នុងសហគមន៍) ។

ផ្នែកទី៣: ការប្រើប្រាស់ឲ្យនៅនៃធនធានជលផល

ល្បែងអំពីការនេសាទ

ល្បែងអំពីការនេសាទត្រូវបានបង្កើតឡើងតំរូវទៅតាមសកម្មភាពនេសាទ និងដើម្បីផ្តល់ការបង្ហាញខ្លះៗ ដែលឆ្លើយតបនឹងមូលហេតុចាំបាច់ដែលធ្វើឱ្យការនេសាទមាននិរន្តភាព ។ គេចាំបាច់ត្រូវមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ពិភាក្សាអំពី "វិធាននៃល្បែងនេះ" មុនពេលចាប់ផ្តើមលេង ។

ជាដំបូង អ្នកសំរបសំរួលត្រូវបែងចែងសិក្ខាកាមទាំងអស់ជាក្រុមតូចៗ ហើយក្រុមនីមួយៗគួរមានសមាជិកពី ៨-១០នាក់ ។ ក្រុមនីមួយៗត្រូវការសំភារៈដូចតទៅ :

- ⇨ គ្រាប់ធញ្ញជាតិ ៤០គ្រាប់ ដែលមានពិណ ស ខ្មៅ និងលឿង (ដែលតំណាងឱ្យ ត្រីមេ ត្រីជំទង់ និងកូនត្រី)
- ⇨ ចានដែក ធុង ឬប្រអប់
- ⇨ គ្រាប់គ្រួស ឬស្មោ
- ⇨ ម៉ាស៊ីនគិតលេខ
- ⇨ ក្រដាសផ្ទាំងធំ និងហ្វឺតសំរាប់សរសេរលើក្រដាសនោះ ។

បន្ទាប់មក អ្នកសំរបសំរួលត្រូវណែនាំឱ្យក្រុមទាំងអស់ លាយគ្រាប់ធញ្ញជាតិលាយជាមួយគ្រាប់គ្រួស ឬស្មោ នៅក្នុងចានដែក ធុង ឬប្រអប់ និងសំរាប់ឱ្យអ្នកនេសាទត្រៀមខ្លួនដើម្បី "ចេញទៅនេសាទ" ។ អ្នកសំរបសំរួល ត្រូវកំនត់ពេលមួយនាទីសំរាប់មួយវគ្គនៃការធ្វើនេសាទ (ជួនកាលរយៈពេលបែបនេះអាចកែប្រែ អាស្រ័យលើការនេសាទយឺតឬលឿន) ។ វគ្គនៃការនេសាទនីមួយៗ តំណាងឱ្យរយៈពេលមួយឆ្នាំ ។ អ្នកនេសាទត្រូវបានណែនាំឱ្យធ្វើនេសាទតិច ឬច្រើនតាមតំរូវការនៅក្នុងពេលកំណត់មួយ ដោយមិនអនុញ្ញាតិឱ្យដដែកគ្នាទេ ។

នៅចុងវគ្គនេសាទនីមួយៗ អ្នកនេសាទម្នាក់ៗត្រូវរាប់ចំនួនត្រីដែលខ្លួននេសាទបាន នៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំ និងគណនាចំនួនត្រីទាំងអស់នោះ ។ វិធានខាងក្រោមនេះ គឺជាការត្រួតពិនិត្យលើការនេសាទ :

- ⇨ នៅក្នុងឆ្នាំបន្ទាប់ កូនត្រីដែលនៅសល់នឹងធំធាត់ក្លាយទៅជាត្រីជំទង់ ។ ត្រូវរាប់ចំនួនកូនត្រីនៅសល់ដែលនឹងក្លាយទៅជាត្រីជំទង់នៅឆ្នាំទីពីរ ។
- ⇨ ត្រីធំ (ត្រីមេ) ទាំងអស់ដែលនៅសល់ពីការធ្វើនេសាទ បានបន្តពូជបន្ថែម (ចំនួនត្រីកើនឡើងទ្វេរ) ។ ត្រូវធ្វើការកត់ត្រាចំនួនកូនត្រីនៅឆ្នាំទីពីរ ដែលស្មើនឹងចំនួនត្រីមេដែលនៅសល់កាលពីឆ្នាំកន្លងទៅ ។

⇨ ត្រីជំទង់ដែលនៅសល់ពីការធ្វើនេសាទ ក៏ធំធាត់ក្លាយទៅជាត្រីមេ ។ បន្ថែមចំនួនត្រីជំទង់ ទៅក្នុងចំនួនត្រីមេដែលនៅសល់ពីការធ្វើនេសាទកាលពីឆ្នាំកន្លងទៅ ។ កត់ត្រាចំនួនត្រីមេសរុបនៅក្នុងឆ្នាំទីពីរ ។

ក្រោយពីធ្វើការគណនារួចហើយ ការនេសាទសំរាប់វគ្គបន្ទាប់ក៏ចាប់ផ្តើម ។ បន្ទាប់ពីការធ្វើនេសាទបានបីវគ្គរួចមក សមាជិកដែលជាតំណាងក្រុមទីមួយៗ នឹងចេញមកបង្ហាញពីលទ្ធផលនៃការគណនារបស់ក្រុមខ្លួនដល់ក្រុមដទៃទៀត ។

ឧទាហរណ៍បង្ហាញពីលទ្ធផលនៃល្បែងអំពីការនេសាទ

ឆ្នាំទី	ចំនួនត្រីមុនពេលធ្វើការនេសាទ			ផលនេសាទសរុប			ចំនួនត្រីនៅចុងឆ្នាំ		
	ក	ខ	គ	ក	ខ	គ	ក	ខ	គ
1	40	40	40	15	30	17	(40-15) =25	(40-30) =10	(40-17) =23
2	(10+25) =35	23	25						
3									

កំណត់សំគាល់

ក. ត្រីមេ

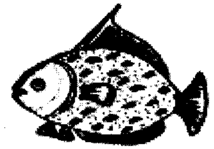

ខ. ត្រីជំទង់

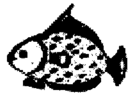

គ. កូនត្រី

សំនួរណែនាំសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

1. តើសមាជិកក្រុមទាំងឡាយបានធ្វើការនេសាទបែបណា ? តើអ្នកនេសាទទាំងនោះចាប់អារម្មណ៍ពីរបៀបធ្វើនេសាទរបស់អ្នកដទៃដែរឬទេ ?
2. តើចំនួនត្រីសរុបកើនឡើង ឬថយចុះ ។ ហេតុអ្វី ?

3. តើអ្នកនេសាទម្នាក់ៗមានអារម្មណ៍បែបណាដែរ នៅពេលដែលផលនេសាទកាន់តែតិចទៅៗ ?
4. តើផលនេសាទរបស់ពួកគាត់ម្នាក់ៗដូចគ្នាដែរឬទេ ? ហេតុអ្វី ?
5. តើមានអ្នកនេសាទណាម្នាក់មានអារម្មណ៍ចង់ធ្វើអ្វីម៉្យាង ដើម្បីឆ្លើយតបនឹង ផលនេសាទ ឬបរិមាណត្រីដែលថយចុះដែរឬទេ ? បើមាន តើគាត់ចង់ធ្វើបែបណា ?

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

ល្បែងអំពីការនេសាទផ្តល់ឱកាសដល់អ្នកសំរបសំរួលក្នុងការស្វែងយល់ថា តើហេតុអ្វីទើបគេចាត់ទុកការគ្រប់គ្រងផលផលមានសារៈសំខាន់ ។ ការពិភាក្សាអាចផ្តោតលើចំណាប់អារម្មណ៍របស់សិក្ខាកាម ឱ្យផ្ទុះបញ្ចាំងអំពីទំនាក់ទំនងរវាងល្បែង ជាមួយស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៃការនេសាទនៅក្នុងសហគមន៍របស់ពួកគាត់ ។

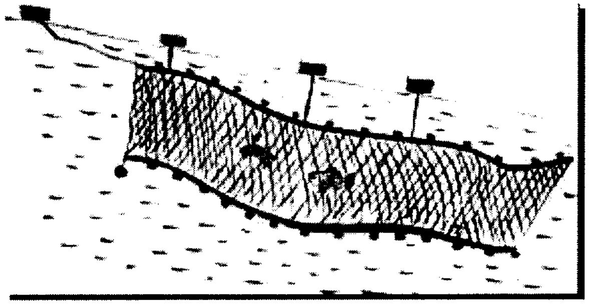

សកម្មភាពបន្ទាប់ដែលគួរលើកយកមកអនុវត្ត គឺជាល្បែងនេសាទទីពីរ ។ លើកនេះសិក្ខាកាមត្រូវបានណែនាំឱ្យពិភាក្សាអំពីវិធានធ្វើនេសាទ មុនពេលចេញទៅនេសាទ ។ ក្រុមទាំងឡាយមានពេល ១៥នាទី ដើម្បីជ្រើសរើស ឬឯកភាពលើវិធាននៃការនេសាទ និងស្នើឱ្យគោរពតាមវិធានដូចដែលបានអនុវត្តនៅក្នុងល្បែងនេសាទលើកដំបូង ។

ឧទាហរណ៍ខ្លះៗនៃវិធានដែលសិក្ខាកាមអាចប្រើប្រាស់ក្នុងល្បែងបន្ទាប់រួមមាន :

⇨ ដាក់កំហិតចំពោះឧបករណ៍នេសាទ

⇨ ការកំនត់តំបន់ ឧទាហរណ៍ តំបន់មួយចំនួនត្រូវបានកំនត់ជា "តំបន់ហាមឃាត់ការធ្វើនេសាទ"

⇨ កំនត់រដូវនេសាទ

⇨ តាមដានជាប្រចាំនូវភាពប្រែប្រួលនៃបរិមាណត្រីក្នុងធម្មជាតិ

⇨ ធ្វើផែនការនេសាទដែលមានរួមបញ្ចូលវិធានការណ៍ការពារ និងអភិរក្ស ។

បរិមាណត្រីដែលនៅសល់ពីការនេសាទក្នុងវគ្គទីមួយ និងវគ្គទីពីរនៃល្បែងនេសាទ មិនដូចគ្នាទេ ។ នៅពេលពិភាក្សាអំពីការលេងល្បែងក្នុងវគ្គទីពីរ អ្នកសំរបសំរួលអាចផ្តោតអារម្មណ៍ថា តើវិធាននេសាទ ត្រូវបានរៀបចំដោយរបៀបណា ហើយវាជះឥទ្ធិពលដល់បរិមាណត្រីបែបណា ។

ការប្រើប្រាស់ជាទូទៅនូវធនធានជលផលទឹកសាប និងសមុទ្រ

បច្ចេកស័ព្ទមួយចំនួនដែលមានប្រើប្រាស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងតំបន់ឆ្នេរ:
CZM – Coastal Zone Management
(ការគ្រប់គ្រងតំបន់ឆ្នេរ)
ICZM – Integrated Coastal Zone Management
ICM – Integrated Coastal Management
ICAM – Integrated Coastal Area Management
(ពាក្យទាំងបីខាងលើអាចមានន័យជាភាសាខ្មែរថា: ការគ្រប់គ្រងតំបន់ឆ្នេរតាមបែបសមាហរណកម្ម ការគ្រប់គ្រងចំរុះបរិស្ថានតំបន់ឆ្នេរ ការគ្រប់គ្រងចំរុះតំបន់ឆ្នេរ)
CRM – Coastal Resource Management (ការគ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ឆ្នេរ)
CBCRM– Community Based Coastal Resource Management
(ការគ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ឆ្នេរដោយសហគមន៍)

ស្ថានភាពនៃការនេសាទ ដោយសេរី មិនមែនមានន័យថា សហគមន៍ទាំងអស់អាចនេសាទបានស្មើៗគ្នានោះទេ ។ ជាទូទៅ អ្នកដែលមានឧបករណ៍នេសាទ ធំជាងគេអាចទៅនេសាទបានច្រើនជាង ។ លើសពីនេះ នៅមានវិធាននេសាទមិនប្រក្រតីជាច្រើន ក្នុងសហគមន៍នេសាទ ដែលប្រជាពលរដ្ឋរកឃើញ ពោលគឺ ប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ និងជំនឿ ដែលជា ភ្នាជះឥទ្ធិពលដល់ការនេសាទ ។

ធនធានជលផលទាំងនៅដែនទឹកសាបនិងសមុទ្រ ច្រើនតែត្រូវបានចាត់ទុកជាធនធានដែលអាចប្រើប្រាស់បានដោយសេរី ។ ប៉ុន្តែផ្នែកខ្លះនៃដែននេសាទទឹកសាបក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានដាក់កំហិតដល់សមាជិកសហគមន៍ក្នុងការធ្វើនេសាទ ជាពិសេសតំបន់មួយចំនួននៅជុំវិញបឹងទន្លេសាប ។ មានតែតំបន់ឆ្នេរទេ ដែលភាគច្រើននៃដែននេសាទ ត្រូវបានចាត់ទុកជា "សម្បត្តិរួម" ។ ក្នុងស្ថានភាពសម្បត្តិរួម ពុំមានអ្នកណាម្នាក់ធ្វើជាម្ចាស់លើធនធាន ហើយគ្រប់ៗគ្នាអាចប្រើប្រាស់ធនធានទាំងនោះបាន ។ ក្រោមរូបភាពបែបនេះ ប្រជាពលរដ្ឋទាំងឡាយអាចធ្វើការនេសាទ (មានមនុស្សជាច្រើននេសាទច្រើនហួសហេតុ) ហើយជាទូទៅពួកគាត់ធ្វើការនេសាទគ្មានឈប់ឈរ រហូតទាល់តែគ្មានសល់ធនធានសំរាប់ប្រើប្រាស់បន្ត ។

ការគ្រប់គ្រងជលផល: ឧទាហរណ៍មួយដកស្រង់ពីតំបន់ឆ្នេរ

ធនធានជលផលទឹកសាប និងតំបន់ឆ្នេរមានលក្ខណៈទូទៅមួយចំនួន ។ ឧទាហរណ៍: ក្នុងតំបន់ឆ្នេរ មានបញ្ហាចំបងបី : (ក) មានការលំបាកក្នុងការកំនត់ព្រំប្រទល់ (ខ) មានបញ្ហាទំនាស់ជាច្រើន (គ) ការកំណត់ភាពជាម្ចាស់ មានការលំបាក ។ ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងបញ្ហាធនធាន គឺត្រូវការការគ្រប់គ្រងជាប្រចាំ ។

ការចែករំលែកអំណាច : វិធីនានាសំរាប់គ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ

គំនូរវដ្យាក្រាមខាងក្រោមបង្ហាញពីការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ ការគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល និងសហគ្រប់គ្រង ដែលអាចមានទំនាក់ទំនងរវាងគ្នា ។ ការពិភាក្សាអំពីការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ ដោយដាក់បញ្ចូលជាសហគ្រប់គ្រង មានសារៈសំខាន់ណាស់ សំរាប់ស្ថានភាពក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយសារកំណែទំរង់ក្នុងវិស័យជលផលនៅមានជាបន្តបន្ទាប់ និងអនុក្រិត្យស្តីពីសហគមន៍នេសាទកំពុងទន្ទឹងរង់ចាំការអនុម័ត ។

ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា មានឧទាហរណ៍ជាច្រើន ទាក់ទងនឹងសហគមន៍ គ្រប់គ្រងធនធានជលផល ដូចជា សហគ្រប់គ្រងធនធានជលផល (ការចែករំលែកអំណាចរវាងរដ្ឋាភិបាល និងសហគមន៍) និងការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ ។ ប្រសិនបើចង់ឱ្យការគ្រប់គ្រងប្រព្រឹត្តទៅបានល្អ រដ្ឋាភិបាល និងសហគមន៍ ត្រូវធ្វើការជាមួយគ្នា ដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយរួម ក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផល ។

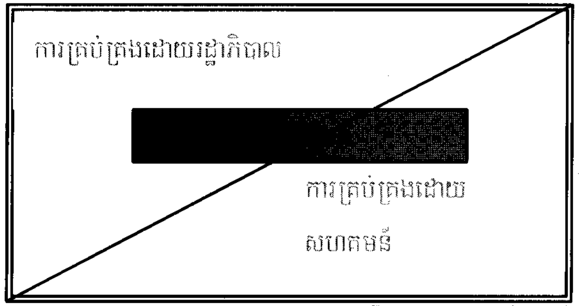

ប្រភព: Promeroy, R. (1999)

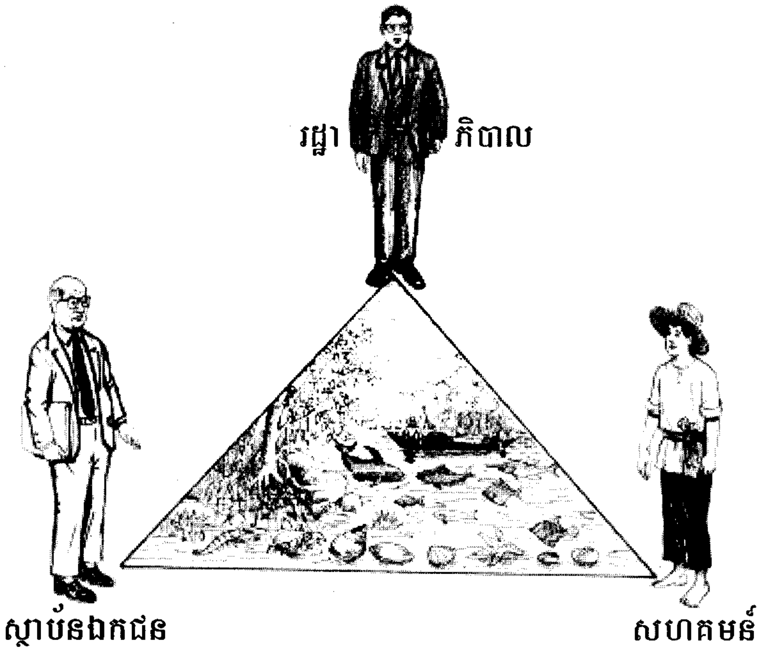

ការចូលរួមក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផល

ការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទអាស្រ័យដោយការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ : នេះជាកត្តាដ៏សំខាន់នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។ ប៉ុន្តែការចូលរួមមិនមែនសុទ្ធតែប្រព្រឹត្តទៅដោយឯកឯង និងងាយស្រួលគ្រប់ករណីនោះទេ ព្រោះថា ផលប្រយោជន៍ និងវត្ថុលើកទឹកចិត្តសំរាប់ការចូលរួម ចាំបាច់ត្រូវតែបង្ហាញឱ្យសហគមន៍បានឃើញច្បាស់ ។ នេះមានន័យថា ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវការដឹងពីមូលហេតុ ដែលមានសារៈសំខាន់ក្នុងការចូលរួមរបស់ពួកគាត់ ហើយការចូលរួមនេះ មានទំនាក់ទំនងបែបណាជាមួយជីវភាពរស់នៅរបស់ពួកគាត់ ។

ចំណុចដូចខាងក្រោមនេះមានសារៈសំខាន់ណាស់នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ :

1. **ការធ្វើការជាមួយគ្នា** – ការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ សំដៅចំពោះប្រជាពលរដ្ឋធ្វើការរួមគ្នា ដើម្បីគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។

2. **ការសំរបសំរួល** – កិច្ចសហការរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធនានា ជាប្រការសំខាន់ណាស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ ទោះបីជាគោលដៅចំបង ផ្ដោតជាសំខាន់តែលើសហគមន៍ក៏ដោយ ។ ឧទា. កិច្ចសហការរវាងសហគមន៍ជាមួយរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីពង្រីកការគាំទ្រសំរាប់កិច្ចការគ្រប់គ្រង ។
3. **ការអប់រំ និងការចូលរួម** – ការបង្កើនមនសិការ ការកសាងចំណេះដឹង និងការអប់រំ គឺជាកត្តាសំខាន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ ។
4. **សម្ពាធអន្តរជាតិ** – គេបានដឹងថា ព្រឹត្តិការណ៍ និងការអភិវឌ្ឍន៍នៅក្រៅប្រទេស អាចជះឥទ្ធិពលដល់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ នៅពេលដែលការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍ផ្ដល់អាទិភាពដល់សហគមន៍ដែលពាក់ព័ន្ធ ។

ផ្នែកទី ៤: ការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

ការគ្រប់គ្រងធនធាននេសាទ ត្រូវបានគេកំពុងអនុវត្តគ្រប់ទីកន្លែងនៅលើពិភពលោក រួមទាំងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ។ សិក្ខាសាលា គឺជាឱកាសសំរាប់ឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធនានា (សមាជិកសហគមន៍ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល បុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល) ផ្លាស់ប្ដូរបទពិសោធន៍គ្នាទៅវិញទៅមកអំពីការគ្រប់គ្រងធនធាននេសាទ ។ គួរកត់សំគាល់ថា គំរោងស្ដីពីការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ ឬគំរោងស្ដីពីការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ក៏ផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់អំពីការគ្រប់គ្រងជលផលដែរ ។

ស្នើឱ្យសិក្ខាកាមពិភាក្សាដើម្បីផ្លោះប្ដូរបទពិសោធន៍ គ្នាទៅវិញទៅមក ។

ករណីសិក្សា: ឧទ្យានជាតិរាម

ឧទ្យានជាតិរាមមានក្រលាផ្ទៃ២១.០០០ហិកតា ។ កាលពីដំបូង ប្រជាពលរដ្ឋកត់សំគាល់ឃើញថា ធនធានជលផលកាន់តែហិនហោចទៅៗ គឺភាគច្រើនដោយសារសកម្មភាពនេសាទល្មើសច្បាប់ ។ ប្រជាពលរដ្ឋបានធ្វើការប្រឆាំងនឹងការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ល្មើសច្បាប់ ដោយធ្វើបាតុកម្ម ដើម្បីបង្ហាញអំពីចំណាប់អារម្មណ៍របស់ខ្លួនក្នុងការបញ្ឈប់ទំលាប់នេសាទល្មើសច្បាប់ ។ ដោយរួមសហការជាមួយរដ្ឋាភិបាល សហគមន៍នៅរាម ចាប់ផ្ដើមពិភាក្សាអំពីអ្វីដែលត្រូវធ្វើដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ ។

ជាដំបូង សហគមន៍បានរៀបចំក្នុងភូមិចំនួនប្រាំបួន ហើយការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសគណៈកម្មាការភូមិ និងបទបញ្ជារបស់សហគមន៍ក៏បានបង្កើតឡើង ។ បទបញ្ជាថ្នាក់ភូមិនេះ បានទទួលការគាំទ្រពីក្រសួងបរិស្ថាន និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ប៉ុស្តិ៍ត្រួតពិនិត្យក៏បានកសាងឡើងសំរាប់ឱ្យប្រជានេសាទ សហការណ៍ជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងមន្ត្រីបច្ចេកទេសធ្វើការយាមល្បាត ។ ឧទាហរណ៍ មានប្រជានេសាទបួននាក់យាមល្បាតពេញមួយថ្ងៃ (មកពីភូមិផ្សេងៗ ដោយប្ដូរគ្នាល្បាតប្រចាំថ្ងៃ) ។ អ្នកនេសាទល្មើសច្បាប់ ត្រូវបានឃាត់ខ្លួន និងបញ្ជូនទៅស្ថាប័នសមស្របនៅមូលដ្ឋាន ។

សហគមន៍បានបោះបង្គោលព្រំដែននេសាទរបស់ខ្លួន រួមទាំងដាក់ផ្លាកសញ្ញាសំរាប់អប់រំ និងណែនាំប្រជាពលរដ្ឋឱ្យថែរក្សាធនធាន ។ សហគមន៍ មូលដ្ឋានបានកត់សំគាល់ថា ធនធានបានកើនឡើងវិញ ៦០% ។ ឧទាហរណ៍ ត្រួសារទាំងឡាយបានកត់សំគាល់ថា ពួកគេធ្លាប់តែនេសាទរៀវបានត្រឹម ២គ.ក/ថ្ងៃ បច្ចុប្បន្ន ពួកគេអាចនេសាទបានរហូតដល់ ៥គ.ក/ថ្ងៃ ។ ទន្ទឹមនឹងការអនុវត្តច្បាប់បានតឹងរ៉ឹង ប្រឆាំងនឹងការនេសាទខុសច្បាប់ ប្រជាពលរដ្ឋភាគច្រើន បានប្ដូរទៅប្រើប្រាស់ឧបករណ៍នេសាទតាមបែបបុរាណវិញ ។

សំនួរណែនាំសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

1. តើអ្នកមានយោបល់យ៉ាងណាចំពោះ ករណីសិក្សាដែលបានបង្ហាញជូន ?
2. ហេតុអ្វីការចូលរួមរបស់សហគមន៍ក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផលមានសារៈសំខាន់ ?
3. ក្នុងតំបន់ដែលអ្នករស់នៅ តើអ្នកពិនិត្យឃើញមានការគ្រប់គ្រងបែបនេះដែរឬទេ ?
4. តើអ្នកយល់យ៉ាងណាអំពីការគ្រប់គ្រងបែបនេះ ?

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

ការបង្ហាញអំពីករណីសិក្សា គឺជាគោលបំណងដើម្បីពិភាក្សាបទពិសោធន៍ជាក់លាក់ទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ និងដកស្រង់យកគំនិតល្អៗ ទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រង និងការចូលរួម ។ ក្នុងករណីសមស្រប អ្នកសំរបសំរួលអាចស្នើឱ្យសិក្ខាកាមមួយចំនួន ធ្វើបទបង្ហាញឱ្យបានក្បោះក្បាយអំពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន ស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ។ ចូរកត់សំគាល់នូវដំណាក់កាលខុសគ្នាខ្លះៗក្នុងការគ្រប់គ្រងជលផល ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃការពិភាក្សា អ្នកសំរបសំរួលគួរតែធ្វើសេចក្តីសង្ខេបអំពីករណីសិក្សាទាំងនេះ និងឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីសារៈសំខាន់នៃការចូលរួមក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធាន ។

ដំណាក់កាលជាគន្លឹះក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

មានវិធីជាច្រើនសំរាប់រៀបចំសហគមន៍នេសាទ ឬគ្រប់គ្រងធនធានសហគមន៍ ប៉ុន្តែក៏មានចំនុចជាច្រើនដែរ ដែលចាំបាច់ត្រូវពិចារណា ។ ខាងក្រោមនេះ គឺជាចំនុចដែលអ្នកសំរបសំរួលគួរពិចារណាក្នុងពេលចាត់ចែងបង្កើតសហគមន៍នេសាទ រឺក៏សហគមន៍គ្រប់គ្រងធនធានដ៏ទៃទៀត ។ ត្រូវចងចាំថា នេះគ្រាន់តែជាគោលការណ៍ណែនាំតែប៉ុណ្ណោះ ។

- ❑ អ្នកសំរបសំរួលចាំបាច់ត្រូវយល់ឱ្យបានច្បាស់ពីដែលខ្លួនត្រូវជាមួយសហគមន៍ ពោលគឺកំណត់ឱ្យបានច្បាស់គឺគោលបំណង។

- ❑ ក្នុងកិច្ចដំណើរការបង្កើតសហគមន៍ នៅមុន រឺក្រោយគណៈកម្មការសហគមន៍ត្រូវបានបង្កើតឡើង ចាំបាច់ត្រូវសុំការគាំទ្រពីអាជ្ញាធរខេត្ត និងបណ្តាមន្ទីរពាក់ព័ន្ធ ពោលគឺការិយាល័យជលផល ឬមន្ទីរបរិស្ថានក្នុងករណីតំបន់ដែលត្រូវរៀបចំស្ថិតនៅក្នុងបរិវេណតំបន់ការពារធម្មជាតិ ។
- ❑ កំនត់មនុស្សសំខាន់ៗក្នុងភូមិ ហើយចំណាយពេលដើម្បីពិភាក្សាអំពីការគ្រប់គ្រងជលផលក្នុងភូមិ ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ រៀបចំទស្សនៈកិច្ចសិក្សាទៅបណ្តាលភូមិដ៏ទៃទៀតដែលបានរៀបចំសហគមន៍នេសាទមុន ។
- ❑ ធ្វើការជាមួយនឹងមនុស្សសំខាន់ៗក្នុងភូមិ ដើម្បីបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទូទៅស្តីពីទស្សនទាននៃសហគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិដែលមានការចូលរួមពីសហគមន៍។
- ❑ ផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យសហគមន៍ធ្វើការសំរេចចិត្ត ប្រសិនបើគេមានការចាប់អារម្មណ៍ពីការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។ បើសិនជាពួកគេចង់ធ្វើការគ្រប់គ្រង តើអ្វីខ្លះដែលត្រូវគ្រប់គ្រង ? ធនធាននេសាទ រឺក៏អ្វីផ្សេងៗទៀតដូចជាៈ ការរកអុស ដុត ការផលិតធ្យូង និងការប្រើប្រាស់ទឹកជាដើម ។
- ❑ រៀបចំជាក្រុមបណ្តាអ្នកស្ម័គ្រចិត្តចូលសហគមន៍ បង្កើតគណៈកម្មការគ្រប់គ្រងធនធាន
- ❑ តាក់តែងលក្ខន្តិកៈនិងបទបញ្ញាតិសំរាប់គ្រប់គ្រងធនធាន
- ❑ ឱ្យសហគមន៍សំរេចកំនត់អំពីតំបន់ ដែលពួកគេចង់គ្រប់គ្រង
- ❑ ស្វែងរកការឯកភាពនិងទទួលស្គាល់ លក្ខន្តិកៈ បទបញ្ញាតិ និងព្រំប្រទល់ពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងស្ថាប័នជំនាញ ។
- ❑ ផ្សព្វផ្សាយ លក្ខន្តិកៈនិងបទបញ្ញាតិដែលបានទទួលស្គាល់ហើយ
- ❑ បោះបង្គោលកំនត់ព្រំប្រទល់តំបន់គ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍
- ❑ អនុវត្ត(ត្រូវការពេលវេលា និងការសំរបសំរួលឱ្យបានល្អ ដើម្បីធ្វើការសំរេចចិត្តនូវយុទ្ធសាស្ត្រនានាសំរាប់អនុវត្តបទបញ្ញាតិ ដែលបានតាក់តែង)

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

នៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សា អ្នកសំរបសំរួលអាចបញ្ជាក់ពីការចូលរួម ដែលមិនមែនជាការងាយស្រួល និងក្នុងករណីខ្លះ វាមិនងាយនឹងកើតមានបានឡើយ ។ វាជាការលំបាកណាស់នៅពេលដែលអ្នកចង់ចូលរួមផ្តល់យោបល់ តែគេមិនប្រគល់តួនាទីនោះដល់អ្នក ។ ពេលដែលយើងគិតអំពីស្ថានភាពជាក់ស្តែង យើងចាំបាច់ត្រូវស្តាប់ពីស្ថានភាពមនុស្សម្នាក់ទៀត ដែលអាចឱ្យយើងសហការការងារបានល្អ ។ ដូចគ្នានេះដែរ ក្នុងជីវភាពជាក់ស្តែង មនុស្សគ្រប់រូបតែងមានយោបល់ ហេតុនេះប្រការចាំបាច់ គឺត្រូវស្តាប់យោបល់របស់សមាជិកទាំងនោះ ។

នៅក្នុងល្បែងនេះ ក៏ដូចជានៅក្នុងស្ថានភាពជាក់ស្តែងដែរ នៅពេលយើងធ្វើការជាមួយគ្នា យើងត្រូវកំនត់តួនាទីរបស់មនុស្សម្នាក់ៗឱ្យបានច្បាស់ ។ យើងត្រូវសួរថា តើនរណាចូលរួមផ្តល់យោបល់ និងនរណាមិនចូលរួមផ្តល់យោបល់ ? ក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ដំណើរការការងារនៅក្នុងសហគមន៍ ក៏មានសារៈសំខាន់ដូចគ្នានឹងលទ្ធផលចុងក្រោយដែរ ។ ឧទាហរណ៍ៈ សកម្មភាពគូរភ្ជាប់ចំនុចនានា មិនគ្រាន់តែដើម្បីបង្ហាញពី លទ្ធភាពក្នុងការគូររូបនោះប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបានបង្ហាញពីលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តន៍តាមការណែនាំ ។ វាជាប្រការសំខាន់ក្នុងការវិភាគលំហាត់ល្បែងពេលនោះបន្ថែមទៀត ប៉ុន្តែវាមិនមែនបង្ហាញពីការចាញ់ឈ្នះនោះទេ ។ យើងអាចចោទសួរខ្លួនឯងថា តើយើងធ្វើការនោះបែបណា ? តើយើងបានធ្វើអ្វីខ្លះ ទើបបានជាយើងអាចឈានដល់ដំណោះស្រាយបែបនេះ ? តើយើងខកខានមិនបានធ្វើអ្វីខ្លះ ? ទាំងដំណើរការ ទាំងលទ្ធផលចុងក្រោយសុទ្ធតែមានសារៈសំខាន់ទាំងអស់ ។

ការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

មានសំណួរជាគន្លឹះមួយដែលយើងគួរតែសួរ នៅពេលជជែកអំពីការចូលរួមរបស់សហគមន៍ **តើអ្នកណាខ្លះចូលរួម ?** ជាការចាំបាច់ អ្នកដែលចូលរួមក្នុងសកម្មភាពរបស់

យើងរួមមាន : ប្រជាពលរដ្ឋ មូលដ្ឋាន អ្នកនេសាទ កសិករ បុរស និងស្ត្រី ក្មេងនិងចាស់ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលនៅមូលដ្ឋាន អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ និស្សិត និងសាស្ត្រាចារ្យ និងអ្នក បង្កបញ្ហា ។ល។

តើប្រជាពលរដ្ឋចូលរួមធ្វើអ្វី ?

ការធ្វើផែនការ និងអនុវត្តផែនការ កំនត់ផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន ផ្តល់ពត៌មានអំពីស្ថានភាពជុំវិញ ចូលជាសមាជិកក្នុងក្រុមស្រាវជ្រាវ ផ្ទៀងផ្ទាត់និងស្វែង រកទិន្នន័យ ពិគ្រោះយោបល់ ប្រមូលពត៌មាន ចូលរួមប្រជុំ ធ្វើការសំរបសំរួល ។ល។

តើយើងផ្លាស់ប្តូរ និងសហការអ្វីខ្លះជាមួយប្រជាពលរដ្ឋក្នុងសហគមន៍ និងជាមួយអ្នកដទៃទៀត (រដ្ឋាភិបាល ក្រុមស្រាវជ្រាវ ។ល។) ?

- ❑ ពត៌មាន
- ❑ គំនិត
- ❑ ចំណេះដឹង
- ❑ ទេពកោសល្យ
- ❑ រឿងហេតុ
- ❑ បទពិសោធន៍
- ❑ ការរៀនសូត្រ
- ❑ សំនួរ/ចំលើយ
- ❑ ចំងល់
- ❑ កង្វល់

លក្ខណៈសម្បត្តិជាមូលដ្ឋានរបស់អ្នកសំរបសំរួល

អ្នកសំរបសំរួលមានការគោរពចំពោះអ្នកដទៃ

អ្នកសំរបសំរួលចាំបាច់ត្រូវគោរពទស្សនៈ និងយោបល់របស់មនុស្សគ្រប់រូប ព្រមទាំងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបញ្ចេញយោបល់គ្រប់គ្នា ។ ការសំរបសំរួលល្អ គឺការអនុញ្ញាតឱ្យប្រជាពលរដ្ឋបង្កើនទេពកោសល្យ និងសមត្ថភាពដោយខ្លួនឯង ។ គួរលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបញ្ចេញទស្សនៈប្លែកៗ ។

អ្នកសំរបសំរួលប្រកាន់ឥរិយាបទទន់ភ្លន់ចំពោះទំនៀមទំលាប់មូលដ្ឋាន

នេះមានន័យថា អ្នកសំរបសំរួលគួរមានការគោរពជាមូលដ្ឋានចំពោះទំនៀមទំលាប់របស់ប្រជាពលរដ្ឋដែលខ្លួនធ្វើការជាមួយ ។ អ្នកសំរបសំរួលអាចព្យាយាមស្វែងយល់អំពីព្រឹត្តិការណ៍ និងស្ថានភាពទៅតាមទស្សនៈរបស់សហគមន៍ និងអាចសំរបខ្លួនទៅតាមទិដ្ឋភាពជាវិជ្ជមាននៃរបៀបរស់នៅ ទេពកោសល្យ បច្ចេកវិទ្យា ប្រពៃណី ជំនឿ និងទំនៀមទំលាប់របស់គាត់ ។

អ្នកសំរបសំរួលប្រកាន់សិទ្ធិស្មើភាពរវាងបុរស និងស្ត្រី

អ្នកសំរបសំរួលដែលមិនប្រកាន់ភេទត្រូវចាប់អារម្មណ៍លើការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ស្ត្រី និងបុរស ពោលគឺ រាល់ការពិចារណាហេតុការណ៍នានា ត្រូវផ្អែកលើទស្សនៈរបស់ភេទទាំងពីរ ។ ឧទាហរណ៍ : អ្នកសំរបសំរួលត្រូវធ្វើឱ្យសហគមន៍គាំទ្រទស្សនៈ ទទួលស្គាល់សារៈសំខាន់ និងតួនាទីរបស់ស្ត្រី ហើយស្ត្រីក៏មានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានរបស់សហគមន៍ ។

អ្នកសំរបសំរួលយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះបរិស្ថាន

អ្នកសំរបសំរួលចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញពីការយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាបរិស្ថាន ។ មនុស្សនិងបរិស្ថានមានទំនាក់ទំនងគ្នាជិតស្និទ្ធ ហើយយើងមិនអាចសំរេចបាននូវការអភិវឌ្ឍន៍ដោយនិរន្តរភាព ដោយពុំគិតពីកិច្ចការពារបរិស្ថានបានឡើយ ។

ផ្នែកទី៦: ការធ្វើផែនការសំរាប់ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន

លំហាត់ស្តីពីការចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហា :

លំហាត់ដោះស្រាយបញ្ហា គឺជាសកម្មភាពបង្ហាញថា ក្រុមទាំងឡាយរួមគ្នាដោះស្រាយបញ្ហារបស់ខ្លួន ប្រសើរជាងឱ្យអ្នកមកពីក្រៅ "ផ្តល់ដំណោះស្រាយ" ។ ជាបឋមគេជ្រើសរើសសិក្ខាកាម២ រឺ៣នាក់ ឱ្យចេញទៅក្រៅថ្នាក់រៀន ។ បន្ទាប់មក អ្នកសំរបសំរួលស្នើឱ្យអ្នកដែលនៅសល់ក្នុងថ្នាក់ ឈរកាន់ដៃគ្នាជារង្វង់ ហើយដោយមិនឱ្យលែងដៃពីគ្នា ពួកគេត្រូវឆ្លាស់គ្នារបៀបដូចជាខ្សែចំណងដែលជំពាក់ ។ រួចរាល់ហើយ អ្នកសំរបសំរួលស្នើឱ្យអ្នកដែលចេញទៅក្រៅនោះចូលមកវិញដើម្បីស្រាយចំណងនេះ ។ មានលក្ខខ័ណ្ឌខ្លះចំពោះការស្រាយនេះ គឺថាហាមប៉ះពាល់ចំណង(អ្នកដែលឈរ) និងមិនត្រូវឱ្យពួកគេលែងដៃពីគ្នាទេ តែអាចនិយាយឆ្លើយឆ្លងជាមួយពួកគេបាន ។ មានពេលតែ៣ រឺ ៤ នាទីប៉ុណ្ណោះសំរាប់ការស្រាយចំណងនេះ ហើយប្រសិនបើពួកគេមិនអាចស្រាយបាន

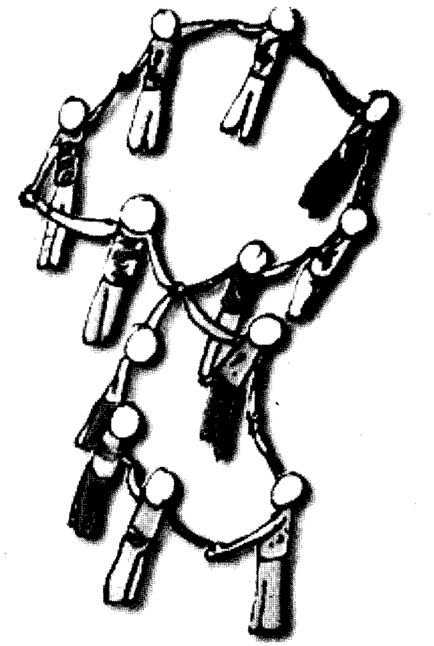

អ្នកសំរបសំរួលស្នើឱ្យអ្នកដែលនៅជាចំណងនេះ ស្រាយដោយខ្លួនឯងម្តង ដោយហាមលែងដៃគ្នាពេលកំពុងស្រាយ ។

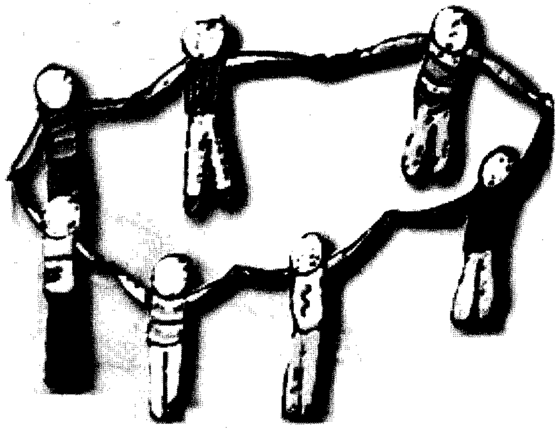

សំនួរណែនាំសំរាប់អ្នកសំរបសំរួលៈ

1. ហេតុអ្វីអ្នកដោះស្រាយបញ្ហា មិនអាចបំបែកសមាជិកក្រុមចេញពីគ្នាបាន ?
2. ហេតុអ្វីបានជាសមាជិកក្រុមអាចបំបែកចេញពីគ្នាដោយខ្លួនឯងយ៉ាងងាយស្រួល ?
3. តើល្បែងនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងស្ថានភាពជាក់ស្តែងយ៉ាងដូចម្តេច ?

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

អ្នកសំរបសំរួល អាចលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការពិភាក្សាអំពីទំនាក់ទំនងរវាងល្បែងនេះជាមួយស្ថានភាពនៃការរស់នៅជាក់ស្តែង ។ ល្បែងនេះអាចបង្ហាញឱ្យឃើញថា សហគមន៍ស្គាល់បញ្ហារបស់ខ្លួនបានច្បាស់ជាងអ្នកមកពីក្រៅ ជាពិសេស អាចបណ្តុះគំនិតប្រជាពលរដ្ឋឱ្យមានការគិតគូរពីស្ថានភាពរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។ ប៉ុន្តែអ្នកមកពីក្រៅក៏នៅតែមាននាទីផងដែរនៅក្នុងស្ថានភាពជាក់ស្តែង ។ នៅពេលដែលសហគមន៍ចង់ដឹងពីវិធីដោះស្រាយបញ្ហារបស់ខ្លួន

អ្នកមកពីក្រៅអាចមានចំណែកជា "អ្នកជំរុញ" ឬក៏អ្នកដែលបណ្តុះគំនិតឱ្យប្រជាពលរដ្ឋធ្វើការរួមគ្នា ។ អ្នកដោះស្រាយបញ្ហាដែលជាអ្នកមកពីក្រៅ ក៏អាចជួយសហគមន៍ឱ្យយល់បន្ថែមទៀតអំពីប្រភេទនៃបញ្ហា ។ បញ្ហាចាប់ផ្តើមមាន នៅពេលដែលអ្នកមកពីក្រៅមិនបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយសហគមន៍ ក្នុងពេលព្យាយាមដោះស្រាយបញ្ហាសហគមន៍ ។

ផ្នែកទី៧ : ការពិចារណាអំពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

មុននឹងបរិយាយបន្ថែមទៀត អំពីការធ្វើផែនការសំរាប់ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន យើងស្នើឱ្យមានការពិភាក្សាអំពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទក្នុងបរិបទប្រទេសកម្ពុជា ។ អង្គការ និងស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលអាចសួរខ្លួនឯងតាមសំណួរណែនាំមួយចំនួនដូចខាងក្រោម :

1. តើអ្វីខ្លះជាចំណុចសំខាន់សំរាប់ពិចារណានៅពេលចាប់ផ្តើមរៀបចំសហគមន៍នេសាទ ?
   - ❑ តើយើងគួរពិចារណារឿងរ៉ាវអ្វីខ្លះ ?
   - ❑ តើយើងគួរធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយស្ថាប័នណាខ្លះ ?
   - ❑ តើយើងគួរជជែកជាមួយអ្នកណាខ្លះនៅក្នុងសហគមន៍ ?
   - ❑ តើយើងអាចធ្វើបែបណា ដើម្បីលើកទឹកចិត្តឱ្យប្រជាពលរដ្ឋជឿថា យើងជាអ្នកសំរបសំរួល ?
2. តើយើងចាំបាច់ត្រូវពិចារណាលើកត្តាអ្វីខ្លះ (នៅក្រៅសហគមន៍) ដែលនឹងជះឥទ្ធិពលដល់ការងាររបស់យើង ?
   - ❑ តើមានគោលនយោបាយជាតិ ឬអន្តរជាតិ ឬច្បាប់អ្វីខ្លះដែលជះឥទ្ធិពលដល់សហគមន៍ ? តើវាមានឥទ្ធិពលបែបណា ?

❑ តើប្រព័ន្ធចរាចរទំនិញ ឬពាណិជ្ជកម្មធនធានប្រព្រឹត្តទៅបែបណា ? អ្នកណាជាអ្នកត្រួតត្រា ?

❑ តើមានអ្នកណាផ្សេងទៀតក្រៅពីសហគមន៍ដែលប្រើប្រាស់ធនធានជលផល ?

3. តើយើងមានបទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹងអ្វីខ្លះសំរាប់ជួយរៀបចំសហគមន៍នេសាទ ?

4. តើយើងត្រូវការបទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹងអ្វីខ្លះជាបន្ថែមសំរាប់រៀបចំសហគមន៍ ?

ឧទាហរណ៍: ការពិចារណាអំពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទក្នុងខេត្តកោះកុង ប្រទេសកម្ពុជា

ចំនុចគួរពិចារណាអំពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ	ការប្រតិបត្តិដែលទាក់ទងជាមួយការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទរួមមាន: 1. ការជ្រើសរើសទីតាំង 2. ការសង្កេតអំពីស្ថានភាពមូលដ្ឋាន (របៀបធ្វើការងារ និងរបៀបរស់នៅ) 3. ការប្រជុំនៅមូលដ្ឋានដើម្បីពិភាក្សារៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធសហគមន៍នេសាទ 4. ការបង្កើតបទបញ្ជាជាមួយសហគមន៍សំរាប់សហគមន៍នេសាទ 5. ការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងជាមួយសហគមន៍ 6. ការអនុវត្តន៍ផែនការ និងការវាយតំលៃ – ប្រការសំខាន់ គឺត្រូវដោះស្រាយទំនាស់នៃការនេសាទ ពោលគឺរវាងអ្នកនេសាទទ្រង់ទ្រាយធំ និងអ្នកនេសាទតូចតាច ។ – តើអ្នកអាចធានានិរន្តរភាពជីវភាពរស់នៅសំរាប់សហគមន៍ដោយរបៀបណា ? – គួរតែមានការចូលរួមពីសំណាក់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដូចជាមន្ទីរបរិស្ថាន ការិយាល័យជលផល មន្ទីរអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងកិច្ចការនារីដែរឬទេ ? ហើយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល គួរតែឱ្យចូលរួមផងដែរឬ ? – តួនាទីរបស់គំរោងស្តីពីការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាងគឺដើម្បីជួយទ្រទ្រង់សហគមន៍ ។ គំរោងនេះចូលរួម និងជួយដោះស្រាយប្រជាពលរដ្ឋមូលដ្ឋាននៅពេលពួកគាត់មានបញ្ហាដោយជួយស្វែងរកជំរើសសមស្របបំផុតសំរាប់ពួកគាត់ ។
កត្តាពីខាងក្រៅដែលជះឥទ្ធិពលដល់សហគមន៍	– ទូកនេសាទបរទេសធ្វើនេសាទនៅក្បែរសហគមន៍ (ជាពិសេស ទូកនេសាទថៃ) ដោយមានកំលាំងប្រដាប់អាវុធការពារ ។ – ច្បាប់ជាតិជះឥទ្ធិពលដល់ជីវភាពរបស់សហគមន៍ ពោលគឺគោលនយោបាយហាមឃាត់ការផលិតធ្យូង ។ – ការនេសាទខុសច្បាប់នៅជិតព្រំប្រទល់ប្រទេសកម្ពុជា-ថៃ ។
បទពិសោធន៍ ចំណេះដឹងនិងឥរិយាបទដែលមានបច្ចុប្បន្ន	– បទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹងដើម្បីជួយសំរបសំរួល និងបង្កើតសហគមន៍នេសាទ ។ – បទពិសោធន៍ផ្នែកបច្ចេកទេសនេសាទ ។ – បទពិសោធន៍ខាងផ្នែកបរិស្ថាន – ឥរិយាបទផ្លាស់ប្តូរតាមសភាពការណ៍ ។

ផ្នែកទី៨ : មធ្យោបាយសំរាប់ការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន ដោយមានការចូលរួម

ការធ្វើផែនការសំរាប់ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន

ការគ្រប់គ្រងធនធានជលផលដោយសហគមន៍ គឺជាផ្នែកមួយនៃការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រង ។ ក្រោយពេលដែលសហគមន៍មានទំនុកចិត្តនឹងអ្នកសំរបសំរួលហើយ ការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងត្រូវចាប់ផ្តើមដំណើរការ ។

ខាងក្រោមជាវិធីសាស្ត្រមួយចំនួនសំរាប់ធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន :

1. ការកំណត់ និងវិភាគបញ្ហា
2. ការវិភាគភាគីពាក់ព័ន្ធ
3. ការកំនត់គោលដៅ គោលបំណង យុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាព
4. បង្កើតគក្តាចង្កុលបង្ហាញ
5. ផែនការសកម្មភាព

ការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងគឺផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យបណ្តាអ្នកពាក់ព័ន្ធកំនត់បញ្ហានិងយុទ្ធសាស្ត្រនានាសំរាប់ដោះស្រាយបញ្ហា។ វាពិបាកនឹងទទួលបានលទ្ធផលល្អ ប្រសិនបើគោលលំនាំខាងលើមិនត្រូវបានយកមកអនុវត្តក្នុងការធ្វើផែនការទេ ។ ធ្វើផែនការត្រូវបត់បែនទៅតាមកាលៈទេសៈ និងប្រើសំរាប់ជួយយើងក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា ។ វិធីសាស្ត្រធ្វើផែនការដែលបានបង្ហាញខាងលើ គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រមួយក្នុងបណ្តាយុទ្ធសាស្ត្រជាច្រើនទៀតសំរាប់គ្រប់គ្រងធនធានជលផល ។

ការកំណត់ និងវិភាគបញ្ហា

ការកំណត់ និងវិភាគបញ្ហា អាចឱ្យអ្នកសំរបសំរួលធ្វើការជាមួយសហគមន៍ក្នុងការកំណត់និយមន័យ វិភាគ កំណត់អាទិភាពនៃបញ្ហា និងសេចក្តីត្រូវការរបស់សហគមន៍ ។ កិច្ចការនេះអាចធ្វើទៅបានអាស្រ័យទៅតាមសារៈសំខាន់ ភាពបន្ទាន់ដែលត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាមួយចំនួនដែលប្រជាពលរដ្ឋដែលជួបប្រទះ និងលទ្ធភាពនៃការដោះស្រាយបញ្ហាតាមរយៈសកម្មភាពរបស់សហគមន៍ ។

ការចរចារកគំនិតថ្មីជាមួយសហគមន៍ និងកត់ត្រាបញ្ហាទាំងឡាយរបស់សហគមន៍ រួមទាំងបណ្តាបញ្ហាដែលជាប់ទាក់ទង និងមិនជាប់ទាក់ទង :

សំនួរណែនាំសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

- ⇨ តើអ្នកណាខ្លះជួបបញ្ហា ?
- ⇨ តើមានប្រជាពលរដ្ឋប៉ុន្មាននាក់ដែលជួបបញ្ហា ? តើមានបញ្ហាដូចម្តេច ?
- ⇨ តើបញ្ហានេះបង្កផលវិបាកដល់សហគមន៍បែបណា ?
- ⇨ តើសមាជិកសហគមន៍ម្នាក់ៗមានអារម្មណ៍ដោយឡែកពីគ្នាបែបណា និងដូចគ្នាបែបណា ?
- ⇨ តើបញ្ហាណាមួយត្រូវការដោះស្រាយបន្ទាន់ ?
- ⇨ តើបញ្ហាណាមួយដែលងាយស្រួលនឹងអាចសាកល្បងដោះស្រាយបាន ដោយផ្អែកលើធនធានដែលសហគមន៍មាន ?

នៅពេលធ្វើការកំណត់បញ្ហារបស់សហគមន៍ ត្រូវស្តាប់យោបល់ពីសហគមន៍ (ត្រូវចាំថា សហគមន៍ដឹងពីបញ្ហារបស់ពួកគាត់) ។ ត្រូវគិតពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន ក្នុងនាមជាអ្នកសំរបសំរួល និងគិតពីបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយមុនគេ ។ ឧទាហរណ៍ : ការនេសាទត្រីក្នុងដែនទឹកកម្ពុជាដោយទូកនេសាទធំៗមកពីប្រទេសថៃគឺជាបញ្ហាធំ ។ ក្នុងនាមជាអ្នក

សំរបសំរួលពីការគ្រប់គ្រងជលផល តើយើងគួរចាប់ផ្តើមដោះស្រាយបញ្ហានេះឥឡូវឬយ៉ាងណា ? តើយើងមានសមត្ថភាពជួយសហគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហានេះដែរឬទេ ? ឬមួយយើងគិតអំពីបញ្ហាផ្សេងសំរាប់ដោះស្រាយ ? នេះមិនមែនមានន័យថា យើងមិនចង់ដោះស្រាយបញ្ហាខាងលើនេះទេ ប៉ុន្តែយើងត្រូវមានភាពស្មោះត្រង់ និងប្រាកដនិយមអំពីអ្វីដែលយើងអាចធ្វើបាន ។

អ្នកសំរបសំរួលអាចកំណត់បញ្ហា ដោយផ្អែកលើចំនុចបីខាងក្រោម :

⇨ តើអ្វីខ្លះមានសារៈសំខាន់ចំពោះសហគមន៍ ?

⇨ តើយើងអាចរកផ្លូវដោះស្រាយបញ្ហានោះនៅពេលបច្ចុប្បន្នបានដែរឬទេ ?

⇨ ពិនិត្យមើលដំនើរការ ។ តើយើងកត់សំគាល់បញ្ហាដោយរបៀបណា ?

ឧទាហរណ៍: ការកត់សំគាល់ និងវិភាគបញ្ហានៅឧទ្យានជាតិរាម ប្រទេសកម្ពុជា

បញ្ហា
1. ការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍នេសាទល្មើសច្បាប់ ពោលគឺ អួនអូស និងឈិបយន្តនៅតំបន់ទឹករាក់ ។
2. ការកាប់ព្រៃកោងកាងធ្វើកសិដ្ឋានចិញ្ចឹមបង្គារ និងក្តាម ផលិតធ្យូង និងឈើធ្វើបង្គោល ។
3. វាំងព្រួល រួមផ្សំនឹងសំណាញ់ វាំងស្ទះចរន្តទឹកហូរនៅតាមស្ទឹងនានា ។
4. ការនេសាទដោយទូកនេសាទមកពីបរទេស គាំទ្រដោយមនុស្សមួយចំនួនដែលមានអំណាច ។
ទំនាក់ទំនង
1. ការប្រើឧបករណ៍នេសាទខុសច្បាប់ជះឥទ្ធិពលអាក្រក់ដល់អ្នកនេសាទតូចតាច ពោលគឺធ្វើឱ្យបាត់បង់ត្រី និងបង្កទំនាស់ ។
2. កាប់ព្រៃកោងកាងជាការបំផ្លាញធនធានធម្មជាតិ បំពុលបរិស្ថាន ធ្វើឱ្យបាត់បង់ជំរកត្រី និងសត្វស្លាប ធ្វើឱ្យហូរច្រោះ និងបង្កផលវិបាកដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលនេសាទត្រីក្នុងព្រៃកោងកាង ។

3. ការវាំងព្រួលនាំឱ្យស្ទឹងកាន់តែរាក់ ជាហេតុនាំឱ្យមានទឹកជំនន់នៅរដូវភ្លៀង និងបង្កផលវិបាកដល់ការបន្តពូជរបស់ត្រី ។ ស្មៅដែលច្រូតនៅរដូវប្រាំងត្រូវជាប់នឹងព្រួលនេះ មានន័យថាទឹកមិនអាចហូរបាន ជាហេតុនាំឱ្យដីស្រែត្រូវលិចលង់ ។ ប្រជាពលរដ្ឋដែលចិញ្ចឹមងៀវបាត់បង់កន្លែងរបស់ខ្លួន ។
4. ការនេសាទដោយទូកបរទេសបង្កទំនាស់ជាមួយអ្នកនេសាទក្នុងស្រុក ពេលគឺទំនាស់ក្នុងការប្រើប្រាស់ដែននេសាទ ។
ចំណុចចំបងត្រូវពិចារណា
1. ការអនុវត្តច្បាប់មានសភាពធូររលុង ។
2. ប្រជាពលរដ្ឋដែលមានឡដុតធ្យូងបានធ្វើតាំងពីយូរណាស់មកហើយ ហើយប្រសិនបើអ្នកចង់បញ្ឈប់សកម្មភាពនេះ អ្នកត្រូវរកជំរើសផ្សេងសំរាប់ពួកគាត់ ។
4. អ្នកមានអំណាចមួយចំនួនការពារសកម្មភាពល្មើសច្បាប់ ។

កំនត់សំគាល់បន្ថែមសំរាប់អ្នកសំរបសំរួល

ការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះបញ្ហាទាំងនេះ គួរតែចាត់ចែងក្រោមរូបភាពជាក់លាក់ និងច្បាស់លាស់ ។ ឧទាហរណ៍ : ប្រសិនបើការនេសាទដោយអួនអូសគឺជាបញ្ហា មានតែប្រជាពលរដ្ឋដែលធ្វើនេសាទនៅតំបន់ឆ្នេរទេដែលយល់ច្បាស់ពីបញ្ហានេះ ប៉ុន្តែប្រជាពលរដ្ឋនៅតំបន់ផ្សេងទៀតនៃប្រទេសកម្ពុជាអាចមិនយល់ថាប្រការនេះជាបញ្ហា ។ ត្រូវរៀបចំបង្ហាញបញ្ហានេះឡើងវិញ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីទីកន្លែងដែលមានបញ្ហានេះ តើអ្នកណាខ្លះរងគ្រោះ ឬអ្វីខ្លះជាផលវិបាកពីបញ្ហានេះ ។ អ្នកសំរបសំរួលអាចបញ្ជាក់ថា "ការពិចារណាចំបង " មិនមែនជាដំណោះស្រាយចំពោះបញ្ហានេះទេ ប៉ុន្តែវាជាគំនិតដែលអាចនាំទៅរកដំណោះស្រាយ ។ ឧទាហរណ៍ : ប្រសិនបើការនេសាទដោយឧបករណ៍ផ្ទងផាង គឺជាបញ្ហា ក្នុងករណីនេះការពិចារណាត្រូវរួមបញ្ចូលប្រការដែលថា មានពិតមានតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ស្តីពីផលប៉ះពាល់

ចំពោះធនធានជលផលបណ្ដាលពីការនេសាទដោយផ្ទុងផាង ។ ការពិចារណា ជួយតំរង់ទិស អ្នកសំរបសំរួល និងសហគមន៍កំណត់សកម្មភាពឈានទៅរកដំណោះស្រាយ ។

ការវិភាគអំពីភាគីពាក់ព័ន្ធ

ភាគីពាក់ព័ន្ធមួយ គឺជាបុគ្គលម្នាក់ ឬជាក្រុមមនុស្សមួយក្រុម ដែលអាចមានទំនាក់ទំនងនឹងសកម្មភាព ឬបញ្ហាជាក់លាក់ណាមួយ ។ ឧទាហរណ៍: ការនេសាទ គឺជាសកម្មភាពមួយដែលចាំបាច់សំរាប់អ្នកនេសាទ ពីព្រោះវាទាក់ទងនឹងការចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ពួកគាត់ ។ ជាមួយគ្នានេះ ឈ្មួញកណ្ដាលក៏ពាក់ព័ន្ធជាមួយការនេសាទដែរ ពីព្រោះពួកគេត្រូវការទិញផលនេសាទ ។ រីឯរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក៏ពាក់ព័ន្ធ និងចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការនេសាទដែរ ពីព្រោះ ពួកគេចង់ឱ្យបណ្ដាអ្នកនេសាទមានមុខរបរចិញ្ចឹមជីវិត ហើយពួកគេក៏បរិភោគត្រីដែរ ។

> **ការវិភាគភាគីពាក់ព័ន្ធលើបញ្ហាមួយ អាស្រ័យនឹង:**
> - ❑ អាយុ និងភេទ
> - ❑ សាសនា
> - ❑ គណៈបក្សនយោបាយ
> - ❑ មុខរបរ
> - ❑ បទពិសោធន៍
> - ❑ កំរិតវប្បធម៌
> - ❑ គ្រួសារ និងញាតិសណ្ដាន
> - ❑ ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ។ល។

ដើម្បីធ្វើការវិភាគអំពីភាគីពាក់ព័ន្ធ ត្រូវកត់ត្រារាល់ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ហើយបន្ទាប់មក បញ្ជាក់ពីទំនាក់ទំនងភាគីទាំងនោះទៅនឹងបញ្ហាដែលលើកយកមកពិភាក្សា ។ បន្ទាប់មកទៀត **កំណត់ថាតើភាគីណាមិនបង្កើតឱ្យមានបញ្ហា ភាគីណាធ្វើឱ្យមានបញ្ហា និង ភាគីណាមិនទាក់ទង ។**

ឧទាហរណ៍: ការវិភាគភាគីពាក់ព័ន្ធនៅខេត្តកោះកុង

បញ្ហា: ការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍នេសាទខុសច្បាប់ដូចជាឈើបយន្ត និងអួនអូសនៅជ្រោយប្រស់

ភាគីពាក់ព័ន្ធ	ទំនាក់ទំនង និងការអធិប្បាយ	ដំណោះស្រាយ		
		គ្មាន បញ្ហា	មាន បញ្ហា	គ្មាន ទាក់ទង
- អ្នកនេសាទខុសច្បាប់	- គ្មានមុខរបរផ្សេង ប៉ុន្តែគេអាចប្ដូរឧបករណ៍ប្រើប្រាស់បាន		*	
- អ្នកនេសាទប្រើឧបករណ៍ផ្សេងៗ	- អ្នកខ្លះត្រូវបានរៀបចំ និងបង្កើតជាក្រុម និងមានការយល់ដឹងអំពីការខូចខាតធនធាន និងបរិស្ថាន	*		
- ឈ្មួញកណ្ដាល	- ទទួលប្រយោជន៍ពីការទិញ និងលក់ត្រី ដែលបានពីការនេសាទដោយឈើបយន្ត និងអួនអូស		*	
- អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន	- ពុំមានធនធានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ពង្រឹងការអនុវត្តន៍ច្បាប់ ។	*		

ការកំនត់គោលដៅ គោលបំណង យុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាព

តើមានគោលការណ៍ណែនាំណាខ្លះសំរាប់កំនត់គោលដៅ និងគោលបំណង ?

- ❑ គោលបំណងគួរតែអាចសំរេចបាន ។
- ❑ គោលបំណងគួរតែបំរើផលប្រយោជន៍ប្រជាពលរដ្ឋភាគច្រើននៅក្នុងតំបន់ ។

> **គោលដៅ**
> កំនត់នូវទិសដៅទូទៅអំពីអ្វីដែលគួរធ្វើសំរាប់ចន្លោះពេលជាក់លាក់មួយ ។
> **គោលបំណង**
> គឺជាបំណងជាក់លាក់ ដែលចាំបាច់ត្រូវបំពេញដើម្បី សំរេចគោលដៅ ។

- ❑ គោលបំណងអាចប្រែប្រួលតាមកាលៈទេសៈ ។
- ❑ គោលបំណងគួរតែមានការពាក់ព័ន្ធនឹងសហគមន៍ ។

☞ យុទ្ធសាស្ត្រគឺជាមធ្យោបាយសំរាប់ធ្វើសកម្មភាព ដើម្បីសំរេចគោលបំណង

យុទ្ធសាស្ត្របង្ហាញពីវិធី ដើម្បីសំរេចគោលបំណង ។ ក្នុងពេលកំនត់យុទ្ធសាស្ត្រ គេត្រូវពិចារណាថា :

- ⇨ តើអាចសំរេចគោលបំណង ដោយរបៀបណានៅក្នុងកំឡុងពេលជាក់លាក់មួយ ?
- ⇨ តើបច្ចុប្បន្នអង្គភាពដែលនឹងអនុវត្តផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន មានសមត្ថភាពកំរិតណា ?

សំនួរណែនាំសំរាប់កំនត់សកម្មភាពរួមមានៈ

- ⇨ តើយុទ្ធសាស្ត្រនឹងត្រូវអនុវត្តបានតាមរយៈសកម្មភាពផ្សេងៗឬ ?
- ⇨ តើយើងមានជំនាញ ចំណេះដឹង និងធនធានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់អនុវត្តសកម្មភាពទាំងនោះដែរឬទេ ?
- ⇨ តើយើងបានដាក់បញ្ចូលនូវផលប្រយោជន៍ និងសេចក្តីត្រូវការរបស់ស្ត្រី និងបុរសទៅក្នុងសកម្មភាព ទាំងនោះដែរឬទេ ?
- ⇨ តើសហគមន៍ឯកភាពចំពោះសកម្មភាពទាំងនោះដែរឬទេ ?
- ⇨ តើសកម្មភាពទាំងនោះ អាចបំពេញបាននៅក្នុងកំឡុងពេលដែលបានកំណត់ដែរឬទេ ?
- ⇨ តើសកម្មភាពទាំងនោះ ទាក់ទងនឹងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៅក្នុងសហគមន៍ដែរឬទេ ?
- ⇨ តើការអនុវត្តសកម្មភាពទាំងនោះ ផ្តល់ផលចំណេញដែរឬទេ ?

សកម្មភាពគឺជាមធ្យោបាយក្នុងការអនុវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីគោលបំណង ។

ឧទាហរណ៍: ការកំនត់គោលបំណង / យុទ្ធសាស្ត្រ / សកម្មភាព ក្នុងខេត្តកោះកុង

គោលបំណង	បញ្ឈប់ការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ឈិបយន្តនៅជ្រោយប្រស់ ។
យុទ្ធសាស្ត្រ	រៀបចំបង្កើតសហគមន៍នេសាទនៅក្នុងតំបន់ ។
សកម្មភាព	• ធ្វើវិធីវិភាគជនបទដោយមានការចូលរួម (PRA) ។ • ជ្រើសរើសប្រជាពលរដ្ឋដែលចង់ចូលរួម ។ • អញ្ជើញប្រជាពលរដ្ឋទៅទស្សនាសហគមន៍ផ្សេងទៀត ។ • រៀបចំបទបញ្ជាសំរាប់សហគមន៍ និងផែនការការងារ ។ • ស្នើឱ្យអាជ្ញាធរគាំទ្របទបញ្ជាសហគមន៍ ។ • បើកសិក្ខាសាលា ឬបណ្តុះបណ្តាលអំពីបទបញ្ជាសហគមន៍ ។ • ពង្រឹង និងពង្រីកសមាជិកភាពសហគមន៍ ។

រៀបចំកត្តាចង្អុលបង្ហាញ និងការធ្វើផែនការសកម្មភាព

កត្តាចង្អុលបង្ហាញគួរតែ:
ជាក់លាក់
ដោយផ្ទាល់
អាចសំរេចបាន
អាចវាស់ ឬថ្លឹងថ្លែងបាន

កត្តាចង្អុលបង្ហាញ ប្រើប្រាស់ដើម្បីតាមដានដំនើរការការងាររបស់យើង ។ កត្តាចង្អុលបង្ហាញនឹងនាំផ្លូវយើងឱ្យដឹងថាត្រូវធ្វើអ្វី នៅពេលបន្ទាប់ ។ យើងមានកត្តាចង្អុលបង្ហាញបីបែប:

- ⇨ កត្តាចង្អុលបង្ហាញពីបរិមាណសំដៅលើចំនួនជាលេខ ឧទា. ភាគរយនៃកំណើនប្រាក់ចំណូល

⇨ កត្តាចង្អុលបង្ហាញពីគុណភាពសំដៅលើសេចក្ដីអធិប្បាយអំពីស្ថានភាព ឧទា. រូបភាពនៃការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងសកម្មភាពនានា

⇨ កត្តាចង្អុលបង្ហាញពីឥរិយាបទសំដៅលើអ្វី ដែលបង្ហាញអំពីការប្រែប្រួលអាកប្បកិរិយា ឧទា. ឥរិយាបទរបស់អ្នកនេសាទប្រឆាំងនឹងការនេសាទខុសច្បាប់ ។

ក្រោយពេលបានរៀបចំ និងឯកភាពលើកត្តាចង្អុលបង្ហាញរួចហើយ ជំហានចុងក្រោយគឺការធ្វើផែនការសកម្មភាព ។ ផែនការសកម្មភាពត្រូវបង្ហាញពីសកម្មភាពនានាដែលត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីសំរេចគោលដៅ ។ សកម្មភាពត្រូវតែជាក់លាក់ និងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសំរួលដល់ការគ្រប់គ្រង ។ ផែនការក៏ត្រូវបង្ហាញផងដែរអំពីតំរូវការថវិកា និងធនធានមនុស្សដែលត្រូវអនុវត្តកិច្ចការ ។

ឧទាហរណ៍: ផែនការសកម្មភាពមួយ

គោលបំណង : កាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ឈិបយន្តដោយខុសច្បាប់នៅតំបន់ក្បែរភូមិកោះកាង

រយៈពេលអនុវត្ត (ខែ និង ឆ្នាំ): ខែ កក្កដា - ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០១

រៀបចំដោយ: គណៈកម្មការភូមិកោះកាង

សកម្មភាព	រយៈពេលអនុវត្ត	តំរូវការថវិកា	អ្នកអនុវត្ត	កត្តាចង្អុលបង្ហាញ
កែសំរួលច្បាប់បច្ចុប្បន្នទាក់ទងនឹងការនេសាទដោយឈិបយន្ត ពោលគឺច្បាប់នេសាទ	ខែកក្កដា ២០០១	(៥០០០រៀល) ថ្លៃធ្វើដំណើរទៅខេត្តកោះកុង ទៅមកដើម្បីធ្វើការជាមួយតំណាង ការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃកោងកាង ឬស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ	គណៈកម្មការ	ច្បាប់ដែលបានត្រូវកែសំរួល
ស្រាវជ្រាវអំពីផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន បណ្ដាលពីការប្រើ ឧបករណ៍ឈិបយន្ត	ខែកក្កដា ២០០១	???	គណៈកម្មការភូមិ និងស្ថាប័នជំនាញ ។	ចងក្រងឯកសារបង្ហាញពីផលវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាន នៃការនេសាទដោយឈិបយន្ត ។
ផ្សព្វផ្សាយរបាយការណ៍	សីហា ២០០១	(ថតចំលងឯកសារ)	គណៈកម្មការភូមិ	ចែកចាយរបាយការណ៍ទៅស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល និងប្រជាពលរដ្ឋក្នុងភូមិ ។ ប្រជុំ១២ដងក្នុងមួយខែ ការ
	ខែកញ្ញា	(៥០០០រៀល) ប្រាក់	គណៈកម្មការភូមិ	

សកម្មភាពល្បាត	២០០១ - ខែធ្នូ ២០០១	សំរាប់ទិញសាំង ៣ថ្ងៃ/សប្តាហ៍ ពោលគឺ ៤៥លីត្រ/សប្តាហ៍ ។ ក្រដាស់ និងប៊ិចសំរាប់កត់ត្រាសកម្មភាពល្បាត ។	សហគមន៍មូលដ្ឋាន អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងស្ថាប័នជំនាញ ។	នេសាទដោយឈើបយន្តថយចុះ ។
កសាងប៉ុស្តិ៍ល្បាត	១០ថ្ងៃសំរាប់សង់ធ្វើនៅក្រោយរដូវភ្លៀង ។	៥.៥០០ បាត (សំរាប់ទិញ សំភារៈ) ។	គណៈកម្មការភូមិ និងសហគមន៍មូលដ្ឋាន ។	សហគមន៍ប្រើប្រាស់ប៉ុស្តិ៍សំរាប់ល្បាត ។

ផ្នែកទី៩: ការធ្វើសំយោគលទ្ធផលវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

តើការសំរបសំរួល មានន័យដូចម្តេច ?

ការសំរបសំរួលមានន័យថា "ធ្វើអ្វីមួយឱ្យងាយស្រួល " ។ ហេតុនេះ អ្នកសំរបសំរួលគឺជាបុគ្គលដែលធ្វើអ្វីឱ្យមានភាពងាយស្រួលសំរាប់បុគ្គលិក ឬ ក្រុមណាមួយ ក្នុងករណីសិក្សារបស់យើងគឺសហគមន៍ ។

ការគ្រប់គ្រងសហគមន៍

> យុទ្ធសាស្ត្រជាគន្លឹះក្នុងការគ្រប់គ្រង សហគមន៍នេសាទ គឺការធ្វើផែនការអំពីការចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធាន

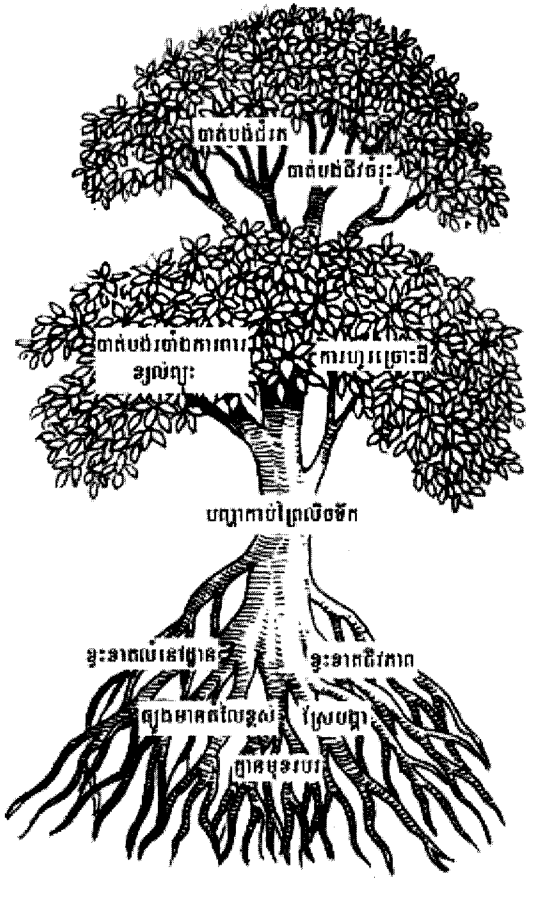

នេសាទ គឺជាការរៀបចំឱ្យមាន **សហគមន៍រឹងមាំ** ដែលចេះធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងធនធាន ដែលអាចកំនត់បាននូវបញ្ហា និងដំណោះស្រាយជាអាទិភាពដែលធ្វើការជាមួយរដ្ឋាភិបាល និងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមពីស្ត្រី និងបុរសក្នុងការគ្រប់គ្រង

ធនធានធម្មជាតិ ។

> ក្នុងនាមជាអ្នកសំរបសំរួល យើងមិនត្រូវធ្វើការផ្លាស់ប្តូរអ្វីៗសំរាប់សហគមន៍ទេ ។ កិច្ចការរបស់យើង គឺដើម្បីធ្វើឱ្យការងារមានភាពងាយស្រួលសំរាប់សហគមន៍ ពោលគឺជួយធ្វើឱ្យសហគមន៍**រឹងមាំ** ។

មធ្យោបាយចាំបាច់សំរាប់ធ្វើការងារនេះរួមមាន:

- ការកំណត់ និងវិភាគបញ្ហា
- ការវិភាគភាគីពាក់ព័ន្ធ
- ការរៀបចំគោលបំណង យុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាព
- ការរៀបចំកត្តាចង្អុលបង្ហាញ និង
- ការធ្វើផែនការសកម្មភាព

ក្នុងនាមជាអ្នកសំរបសំរួល ការគ្រប់គ្រង សហគមន៍នេសាទ យើងគួរ តែសួរសំណួរដូចខាងក្រោម:

- តើអ្នកណាខ្លះចូលរួម ? តើ អ្នកណាខ្លះមិនចូលរួម ?
- តើពួកគេចូលរួមដោយរបៀបណា ?
- តើយើងចូលរួមសហការអ្វីខ្លះជាមួយសហគមន៍ ?
- តើសហគមន៍សហការអ្វីខ្លះជាមួយយើង ?

ល្បែង និងលំហាត់ផ្សេងៗ

អំពីការណែនាំរបស់សិក្ខាកាម

ខ្ញុំជា...

សិក្ខាកាមទាំងឡាយត្រូវបានណែនាំឱ្យឈរបន្តគ្នាជារង្វង់ ។ រាល់សិក្ខាកាមទាំងអស់ធ្វើការណែនាំអំពីខ្លួនឯងទៅកាន់អ្នកដទៃទៀត ដោយប្រាប់ឈ្មោះ និងសំដែងជាសកម្មភាពខ្លះៗ ឬក៏ឈរនៅមួយកន្លែង ។ ឧទាហរណ៍: ម្នាក់ៗអាចណែនាំអំពីខ្លួនឯងផង និងបញ្ចេញជាកាយវិការកាច់ចង្កេះពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយផង ។

អ្នកសំរបសំរួលជាអ្នកជ្រើសតាំងសិក្ខាកាមដែលត្រូវឡើងណែនាំមុនគេ ។ បន្ទាប់ពីសិក្ខាកាមទីមួយបានណែនាំខ្លួនឯង និងសំដែងនូវកាយវិការរួចហើយ អ្នកដែលនៅខាងស្តាំដៃសិក្ខាកាមទីមួយនោះ ត្រូវឡើងណែនាំខ្លួនឯងបន្ត សំដែងជាកាយវិការ និងប្រកាសឈ្មោះអ្នកឡើងសំដែងមុន ព្រមទាំងធ្វើកាយវិការត្រាប់តាមទៀតផង ។ សិក្ខាកាមត្រូវឡើងសំដែងបែបនេះរហូតបានគ្រប់គ្នា ។

បំលាស់ប្តូរទី ១

ជំនួសនឹងការសំដែងជាកាយវិការ សិក្ខាកាមអាចណែនាំខ្លួនឯងដោយប្រើគុណនាមមួយពាក្យភ្ជាប់ជាមួយឈ្មោះរបស់ខ្លួន ។ ឧទាហរណ៍: ខ្ញុំឈ្មោះ " **សុខរីករាយ** " ឬក៏ខ្ញុំឈ្មោះ " **ក្រឹមចំរៀក** " ។ សិក្ខាកាមអាចដាក់គុណនាមច្រើនជាងមួយបាន ឧទាហរណ៍: "ខ្ញុំឈ្មោះ **កល្យាណទាក់ទាញចិត្តយ៉ាងរំភើប**" ។

បំលាស់ប្តូរទី ២

ជំនួសនឹងការសំដែងជាកាយវិការ សិក្ខាកាមអាចបញ្ចេញជាសំលេង ។

ការផ្លាស់ប្តូរដុំគ្រាប់ក្នុងពេលធ្វើការណែនាំ

ដើម្បីលេងល្បែងនេះ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវផ្តល់គ្រាប់រុក្ខជាតិ គ្រាប់គ្រួស ឬដុំថ្មតូចៗឱ្យទៅសិក្ខាកាម ។ បើសិនជាសិក្ខាកាមទាំងអស់មានគ្នា ២០នាក់ ដូច្នេះសិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវទទួលយកដុំគ្រាប់ចំនួន ២០គ្រាប់ ។ ចំនួនមនុស្សចូលរួមលេងល្បែងនេះ ត្រូវឱ្យមានត្រឹមតែ ១០-២០នាក់ ប៉ុណ្ណោះជាការប្រសើរ ពីព្រោះបើមានមនុស្សច្រើនជាងនេះ ល្បែងនឹងត្រូវបន្ទាយពេលយូរ ។ បន្ទាប់ពីបានផ្តល់ដុំគ្រាប់ដល់សិក្ខាកាមរួចហើយ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវសំណូមពរទៅសិក្ខាកាមទាំងអស់ឱ្យដាក់ដុំគ្រាប់ទាំងអស់ចូលទៅក្នុងហោប៉ៅមួយ នឹងត្រូវឱ្យមានហោប៉ៅមួយទៀតទំនេរ ។ បើសិក្ខាកាមណាគ្មានហោប៉ៅសំរាប់ដាក់ដុំគ្រាប់នេះទេ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវផ្តល់កូនប្រអប់តូចៗជូន ។ បន្ទាប់មក អនុញ្ញាតិឱ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់ដើរធ្វើការណែនាំខ្លួនឯងទៅកាន់អ្នកដទៃនៅក្នុងបន្ទប់ ។ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវកំណត់ពេលសំរាប់លេងល្បែងនេះ ។ ក្នុងពេលធ្វើការណែនាំ សិក្ខាកាមទាំងពីរនាក់ដែលណែនាំគ្នានោះត្រូវផ្តល់និងទទួលយកដុំគ្រាប់ ១គ្រាប់ពីគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ដុំគ្រាប់ដែលទទួលបានពីអ្នកដទៃ ត្រូវដាក់ចូលទៅក្នុងហោប៉ៅ ឬប្រអប់ដែលទំនេរ ។ នៅចុងបញ្ចប់ សិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវមានដុំគ្រាប់ ១គ្រាប់គត់នៅក្នុងហោប៉ៅចាស់ ហើយហោប៉ៅថ្មីត្រូវមានចំនួនស្មើនឹងចំនួនសិក្ខាមទាំងអស់ដកមួយចេញ ។

ការគូររូបអ្នកជិតខាង

ជាដំបូង ស្នើឱ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់អង្គុយជារង្វង់ ។សំភារៈសំរាប់គូររូប ដូចជាក្រដាស់ខ្មៅដៃ ... ត្រូវផ្តល់ជូនដល់សិក្ខាកាមគ្រប់ៗគ្នា ។ បន្ទាប់មក អ្នកសំរបសំរួលសំណូមពរទៅកាន់សិក្ខាកាមនីមួយៗ ឱ្យសិក្សានិងពិនិត្យអ្នកដែលស្ថិតនៅខាងស្តាំដៃខ្លួន ដោយចាប់អារម្មណ៍លើរូបរាង សណ្ឋាននៃសំលៀកបំពាក់ និងចរិកលក្ខណៈដែលអាចកត់សំគាល់បាន ។ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវប្រាប់សិក្ខាកាមទាំងអស់ សរសេរឈ្មោះអ្នកដែលខ្លួនគូរចូលផង ។ បន្ទាប់

មកទៀត សិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវចាប់ផ្តើមគូររូបអ្នកជិតខាងរបស់ខ្លួននូវអ្វីដែលអាចកត់សំគាល់និងអាចឡើងធ្វើបទបង្ហាញបាន ។ នៅពេលដែលការគូររូបបានបញ្ចប់ សិក្ខាកាមម្នាក់ៗអនុញ្ញាតិឱ្យឡើងធ្វើបទបង្ហាញអំពីកិច្ចការរបស់ខ្លួនម្នាក់ម្តងៗ ទៅកាន់សិក្ខាកាមទាំងអស់ ។

ការណែនាំខ្លួនឯងតាមរយៈរូបសញ្ញា

អ្នកសំរបសំរួលត្រូវស្នើសុំឱ្យសិក្ខាកាមដើររើសវត្ថុនៅក្នុងបន្ទប់ ឬក្រៅបន្ទប់ដើម្បីធ្វើជារូបតំណាងខ្លួនគាត់ ។ សិក្ខាកាមត្រូវបានផ្តល់ជូនរយៈពេលតែ ៥-១០នាទី ដើម្បីដើររើសវត្ថុ ។ បន្ទាប់មក សំណូមពរពួកគាត់ឱ្យអង្គុយជារង្វង់ ហើយពន្យល់ទៅកាន់អ្នកដទៃអំពីមូលហេតុដែលវត្ថុគាត់រើសនោះជាតំណាងរូបគាត់ ។លំហាត់នេះមានសារៈសំខាន់ដើម្បីលើកទឹកចិត្តដល់សិក្ខាកាម ក្នុងការបើកចំហរ និងផ្លាស់ប្តូរអារម្មណ៍របស់គាត់ នៅពេលចាប់ផ្តើមសិក្សា ។

ការបង្កើនភាពស្និទ្ធស្នាល និងការធ្វើឱ្យមានភាពរឹងមាំ

សួរស្តី

អ្នកសំរបសំរួលស្នើឱ្យសិក្ខាកាមឈរបន្តគ្នាជារង្វង់ ។ បន្ទាប់មកត្រូវពន្យល់ទៅកាន់ពួកគាត់ថា សិក្ខាកាមម្នាក់ៗត្រូវប្តូរវេនគ្នានិយាយពាក្យ "សួរស្តី" ព្រមទាំងបញ្ចេញនូវកាយវិការ ឬធ្វើមុខជាសញ្ញា ។ ឧទាហរណ៍ៈ អ្នកសំរបសំរួលចាប់ផ្តើមនិយាយថា សួរស្តី ដោយគ្រវីដៃ ។ អ្នកបន្ទាប់ត្រូវនិយាយថា សួរស្តី ហើយធ្វើឱ្យដូចអ្វីដែលអ្នកសំរបសំរួលបានធ្វើ ។សិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវធ្វើម្នាក់ម្តងៗរហូតបានគ្រប់គ្នា ។

ម្ទេសហើរ

ជាដំបូង អនុញ្ញាតិឱ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់អង្គុយជារង្វង់ ។ បន្ទាប់មក អ្នកសំរបសំរួលឈរនៅចំកណ្តាលនៃរង្វង់ដោយកាន់វត្ថុមួយ ឧទាហរណ៍ៈ កូនបាល់តូចមួយ ហើយប្រាប់ទៅសិក្ខាកាមទាំងអស់ថា នេះជា "ម្ទេសហើរ" សំរាប់ល្បែងរបស់យើង ។ បន្ទាប់មកទៀត អ្នកសំរបសំរួលប្រាប់ទៅសិក្ខាកាមឱ្យបិទភ្នែក ។ រួចហើយ អ្នកសំរបសំរួលហុចបាល់ព្រាវទៅឱ្យសិក្ខាមម្នាក់ និងប្រាប់សិក្ខាកាមនោះបន្តហុចបាល់ទៅឱ្យអ្នកខាងស្តាំដៃ ដោយនិយាយថា "ហើរ" ។ សិក្ខាកាមនីមួយៗបន្តហុចបាល់ពីម្នាក់ទៅម្នាក់ទៀតដោយនិយាយថា "ហើរ" រហូតដល់ឮសំលេងពីអ្នកសំរបសំរួលនិយាយថា "ម្ទេស" ទើបឈប់ ។ នៅពេលដែលឈប់ បើបាល់ស្ថិតនៅលើដៃសិក្ខាកាមណា សិក្ខាកាមនោះនឹងត្រូវដើរចេញពីក្រុម ។ ល្បែងត្រូវបានបន្តរហូតដល់សល់ម្នាក់ ហើយអ្នកដែលនៅសល់ចុងក្រោយនេះ គឺជា អ្នកឈ្នះ ។

តុក្កតា

ល្បែងនេះត្រូវលេងនៅក្នុងបន្ទប់ដោយមានរបាំង ដូចជាតុ ឬកៅអី ។ ជាដំបូង អ្នកសំរបសំរួលស្នើសុំឱ្យសិក្ខាកាមឈររាយនៅក្នុងបន្ទប់ ដែលអាចឱ្យសិក្ខាកាមម្នាក់ៗមានកន្លែងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើចលនាបាន ។ នៅពេលដែលសិក្ខាកាមទាំងឡាយមានកន្លែងគ្រប់គ្នាហើយ អ្នកសំរបសំរួលពន្យល់ថា ក្នុងល្បែងនេះ អ្នកទាំងអស់គ្នាគឺជាតុក្កតា ។ ដូច្នេះ សិក្ខាកាមទាំងឡាយត្រូវស្តាប់តាម និងធ្វើត្រាប់តាមកាយវិការដែលអ្នកសំរបសំរួលសំណូមឱ្យធ្វើ ។ ឧទាហរណ៍ខ្លះៗនៃកាយវិការតុក្កតាដូចជា :

- ចាប់ដៃមនុស្សដែលរវើរវាយ
- ធ្វើនេសាទក្នុងបឹងមួយ
- ដាំដើមកោងកាង
- ក្រាបលើកំរាល

- ធ្វើជាចង្វាក់រាំ

ក្រោយពេលដែលល្បែងបានបញ្ចប់ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវសួរទៅកាន់សិក្ខាកាមអំពីអារម្មណ៍របស់ពួកគាត់ក្នុងការធ្វើកាយវិការផ្សេងៗនេះ ។

ការធ្វើកាយវិការ

ល្បែងនេះត្រូវការបន្ទប់ទូលាយ ។ ជាការចាប់ផ្តើម អ្នកសំរប់សំរួលស្នើសុំឱ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់ឈរពង្រាយគ្នានៅក្នុងបន្ទប់ ដោយទុកចន្លោះដែលអាចធ្វើចលនាបាន ។ បន្ទប់មកទៀត អ្នកសំរបសំរួលពន្យល់ថា សិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវចូលរួមលេងល្បែងនេះ ដើម្បីបន្ធូរកាយ និងអារម្មណ៍ ។ ក្រោយមក អ្នកសំរបសំរួលស្រែកឡើងដើម្បីធ្វើកាយវិការត្រាប់តាមអ្វីមួយ ឧទាហរណ៍ ធ្វើជាឆ្កែដែលគួរឱ្យស្រឡាញ់ ។ សិក្ខាកាមនីមួយៗ ត្រូវធ្វើត្រាប់ឱ្យដូចរូបតំណាងនេះ ហើយនឹងត្រូវធ្វើក្នុងរយៈពេល ១០វិនាទី ។ បន្ទាប់ពីការសំដែងនេះ អ្នកសំរបសំរួលប្រាប់ឱ្យសំរាក ។ ការលេងល្បែងនេះ បន្តទៅតាមលំដាប់នៃកាយវិការផ្សេងៗ ដែលអ្នកសំរបសំរួលស្នើសុំឱ្យធ្វើ ។ នៅពេលដែលគ្រប់កាយវិការទាំងអស់ បានសំដែងដូចហើយ អ្នកសំរបសំរួល អនុញ្ញាតិឱ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់សំរាក ហើយនឹងប្រាប់ឱ្យធ្វើឡើងវិញក្នុងរយៈពេល ២នាទី ។

ឧទាហរណ៍ខ្លះនៃរូបតំណាង :

- កូនក្មេងម្នាក់កំពុងដេរ
- ម្តាយម្នាក់កំពុងមើលកូន
- អ្នកនេសាទម្នាក់កំពុងគប់ត្រាប់បែក
- ស្វាមួយកំពុងហក់លេង
- អ្នករាំរបាំបាឡេ

ការធ្វើទឹកមុខ

ជាដំបូង អ្នកសំរបសំរួលប្រាប់ឱ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់ពង្រាយគ្នានៅក្នុងបន្ទប់ ដើម្បីធ្វើទឹកមុខផ្សេងៗតាមការស្នើពីអ្នកសំរបសំរួល ។ ឧទាហរណ៍ អ្នកសំរបសំរួលស្នើសុំឱ្យធ្វើទឹកមុខខឹង ហេតុដូច្នេះសិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវធ្វើទឹកមុខតាមការស្នើសុំនេះ ។ សិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវបានស្នើសុំឱ្យបន្តធ្វើទឹកមុខបែបនេះ រហូតដល់អ្នកសំរបសំរួលប្រាប់ឱ្យធ្វើទឹកមុខផ្សេងមួយទៀត ។ សិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យឈប់ ហើយពិនិត្យមើលថា តើអ្នកណាមួយធ្វើទឹកមុខដូចជាងគេ ។ សិក្ខាកាមទាំងអស់មិនអនុញ្ញាតឱ្យសើច លុះត្រាតែអ្នកសំរបសំរួលប្រាប់ឱ្យសើច ។

ឧទាហរណ៍ ការធ្វើទឹកមុខផ្សេងៗ :

- អ្នកទាំងអស់គ្នាស្អប់ខ្ញុំ
- ខ្ញុំល្អជាងអ្នក
- ខ្ញុំជាមនុស្សច្រណែន
- ខ្ញុំស្រឡាញ់អ្នក
- ខ្ញុំចូលចិត្តអ្នក
- ខ្ញុំស្អប់អ្នក
- ខ្ញុំជាមនុស្សឯកោ
- ខ្ញុំរីករាយ

ដំណោះស្រាយបញ្ហា

គេចផុតពីបញ្ហាក្នុងចិត្ត

ជាដំបូង អ្នកសំរបសំរួលពន្យល់ថា "គេចផុតពីបញ្ហាក្នុងចិត្ត" មានន័យថា មនុស្សម្នាក់ត្រូវបានរំខានដោយអ្វីមួយ (ឧទាហរណ៍ : ខឹងនឹងអំពើរបស់មិត្តភក្តិម្នាក់) ហើយមនុស្សម្នាក់នោះចង់ដោះស្រាយបញ្ហានេះចេញដោយចំហរ ដោយសារកំហឹងរបស់គាត់គ្រាន់តែជាការចាប់ផ្តើម ។ លំហាត់នេះ ទាក់ទងផ្ទាល់ទៅនឹងក្រុមមនុស្សក្នុងសហគមន៍ដែលចង់បង្ហាញអំពីទុក្ខព្រួយរបស់ខ្លួន រឺបញ្ហាដែលមានទំនាស់ទៅនឹងក្រុមមនុស្សផ្សេងទៀត ។ លំហាត់នេះ ក៏បានផ្តល់នូវឱកាសមួយសំរាប់សហគមន៍ដើម្បីស្វែងរកមធ្យោបាយដោះស្រាយបញ្ហា ។

ជំហានបន្ទាប់ សំរាប់ឱ្យសិក្ខាកាមជ្រើសរើសថា តើខ្លួនស្ថិតនៅក្នុងក្រុមមនុស្សរបស់សហគមន៍ណា ហើយអ្នកសំរបសំរួលអាចសំរេចចិត្តថា តើត្រូវរៀបចំមនុស្សប៉ុន្មានក្រុម តែមិនត្រូវឱ្យលើសពីបួនក្រុម ។ ហើយសិក្ខាកាមអាចជ្រើសរើសជាក្រុមមនុស្សក្រៅសហគមន៍ ឧទាហរណ៍ : អ្នកនេសាទមកពីភូមិជិតខាង អ្នកបំរើការអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ។ល។ នៅពេលដែលក្រុមមនុស្សត្រូវបានកំណត់ និងសិក្ខាកាមត្រូវជ្រើសរើសថាខ្លួនចូលរួមក្នុងក្រុមណាហើយនោះ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវណែនាំសិក្ខាកាមឱ្យដាក់ខ្លួន ជជែកការពារក្រុមតទល់នឹងគូបដិបក្ស ។ ក្រោយពេលដែល សិក្ខាកាមរៀបចំក្រុមដោយខ្លួនឯងអស់រយៈពេល ៥នាទីរួចហើយ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវអនុញ្ញាតិឱ្យក្រុមទាំងអស់ធ្វើការពិភាក្សាគ្នា ។ នៅពេលដែលការពិភាក្សាបានបញ្ចប់ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវសុំឱ្យក្រុមទាំងឡាយកត់ត្រារកមធ្យោបាយដែលអាចដោះស្រាយបញ្ហាបាន ។ មានតែវិធីមួយប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីកំណត់បានដំណោះស្រាយ : គឺកិច្ចព្រមព្រៀង និងទំនាក់ទំនងដែលព្រមទទួលដោយអ្នកដែលស្នើសុំឱ្យមានដំណោះស្រាយនេះ ។ នៅពេលដែលអ្នកទាំងអស់គ្នារៀបចំរួចស្រេចហើយ ក្រុមនីមួយៗត្រូវឡើងធ្វើ

បទបង្ហាញ ដោយបង្ហាញពីគំនិតដែលបានជជែកគ្នា និងដំណោះស្រាយដែលបានស្នើសុំ ។ នៅចុងបញ្ចប់ អ្នកសំរបសំរួលត្រូវរៀបចំ និងធ្វើសេចក្តីសង្ខេបនូវចំណុចជាគន្លឹះដែលលើកឡើងក្នុងលំហាត់នេះ ។

ការចូលរួម និងការសហការ

ការបង្កើតជាសត្វមួយ

ជាដំបូង អ្នកសំរបសំរួលត្រូវបែងចែកជាក្រុមតូចៗដែលមានចំនួនមនុស្ស ៤-៥នាក់ ។ ក្រុមតូចៗទាំងនោះ ស្ថិតនៅកន្លែងដែលពួកគេធ្វើការផ្សេងៗគ្នា ។ បន្ទាប់មក អ្នកសំរបសំរួលប្រាប់ទៅក្រុមនីមួយៗឱ្យរៀបចំជាសត្វ ដោយចេញពីខ្លួនរបស់ពួកគេ ដូចជា អ្នកខ្លះដើរតួរជាក្បាលសត្វ អ្នកខ្លះជាដៃ ជាបាតដៃ ជាជើង ជាបាតជើង និងជាកន្ទុយ ។ សមាជិកក្រុមម្នាក់អាចដើរតួរច្រើនផ្នែកបាន ។ ឧទាហរណ៍ : មនុស្សម្នាក់អាចធ្វើជាក្បាលសត្វផងនិងខ្លួនសត្វផង ។ មានតែការបង្ហាញសំខាន់មួយប៉ុណ្ណោះ គឺជាសត្វដែលអាចដើរ ឬមានចលនាផ្សេងៗក្នុងរបៀបផ្សេងគ្នា ។ សិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវបានអនុញ្ញាតិពេល ១០នាទី ដើម្បីរៀបចំយុទ្ធវិធី និងការបង្កើតជាសត្វ ។ អ្នកសំរបសំរួលលើកទឹកចិត្តដល់សិក្ខាកាមទាំងអស់ ឱ្យបង្កើតជាសត្វ និងដាក់ឈ្មោះរបស់សត្វនោះផងបើសិនជាអាច ។ នៅពេលដែលសិក្ខាកាមទាំងអស់រៀបចំរួចហើយ ក្រុមនីមួយៗត្រូវសំដែងជាសត្វ បង្ហាញក្រុមទាំងអស់ ។ បន្ទាប់ពីល្បែងនេះចប់ អ្នកសំរបសំរួលអាចអនុវត្តនូវបទពិសោធន៍ ដោយសួរទៅកាន់សិក្ខាកាមជាសំនួរមួយចំនួនដែលទាក់ទងនឹងការចូលរួម និង សហការ ។